

SØF-rapport nr. 02/16

Universitetenes finansiering av disiplinlagene

En sammenligning av sju disiplinmiljøer ved NTNU og universitetene i Bergen og Oslo

**Jan Morten Dyrstad
Ivar Pettersen**

SØF-prosjekt nr. 1670: «Prosjekt for å sammenligne de økonomiske ressursene tilgjengelig for disiplininstutt ved NTNU, UiB og UiO»

Prosjektet er finansiert av Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse ved NTNU

SENTER FOR ØKONOMISK FORSKNING AS
TRONDHEIM, JULI 2016

© Materialet er vernet etter åndsverkloven. Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarfremstilling som utskrift og annen kopiering bare tillatt når det er hjemlet i lov (kopiering til privat bruk, sitat o.l.) eller avtale med Kopinor (www.kopinor.no)
Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatnings- og straffeansvar.

ISBN 978-82-8150-136-2 Trykt versjon
ISBN 978-82-8150-137-9 Elektronisk versjon
ISSN 1504-5226

Forord

Denne rapporten er resultatet av «Prosjekt for å sammenligne de økonomiske ressursene tilgjengelig for disiplinstitutt ved NTNU, UiB og UiO». Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse ved NTNU er oppdragsgiver. Avtalen om prosjektet ble inngått sommeren 2015, og det skulle etter planen avsluttes sent høsten 2015, men ble av forskjellige grunner forsinket.

Det ville ikke vært mulig å gjennomføre dette prosjektet uten bidrag fra en rekke personer, som har svart på spørsmål og skaffet oss viktig og nødvendig informasjon, spesielt om de faktiske økonomiske rammene for fagmiljøene ved de tre institusjonene.

Ved NTNU: Marit Sivertsen Berg, seniorrådgiver ved Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse (SVT), Trude Wictoria Bersvendsen, seniorrådgiver ved Økonomi og eiendom, Tor Fr. Holan, seniorrådgiver ved Fakultet for informatikk, matematikk og elektroteknikk (IME), og Geir Ivar Soleng, fakultetsdirektør ved IME.

Ved Universitetet i Bergen (UiB): Lise Gundersen, seniorrådgiver og tidligere fakultetsdirektør ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV), Hege Hansen, seniorkonsulent økonomi (SV), Elisabeth Müller Lysebo, fakultetsdirektør ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (MN), Malene Rødseth, seniorkonsulent økonomi (MN), og Alf Erling Risa, professor ved Institutt for økonomi og tidligere dekan ved SV-fakultetet.

Ved Universitetet i Oslo (UiO): Gudleik Grimstad, fakultetsdirektør ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

Takk for helt avgjørende hjelp med å skaffe data og svare på spørsmål! Ingen av disse er selvfølgelig ansvarlig for innholdet i rapporten.

Trondheim, 6. juli 2016

Jan Morten Dyrstad (prosjektleder) og Ivar Pettersen

Innhold

Sammendrag	i
1. Innledning.....	1
2. Beskrivelse av fagmiljøer og metodisk tilnærming	2
3. KD-modellen.....	8
4. Budsjettprosessene ved NTNU, UiB og UiO	10
5. Analyseopplegg og data	15
6. Analyser.....	21
7. Oppsummering.....	27
Referanser	29
Vedlegg.....	31

Sammendrag

Denne rapporten beskriver og analyserer sentrale spørsmål om ressursbruken og finansieringen av disiplinlagene ved NTNU og universitetene i Bergen (UiB) og Oslo (UiO). Disiplinlagene i prosjektet er realfagene fysikk, informatikk, kjemi og matematikk, og de samfunnsvitenskapelige fagene geografi, samfunnsøkonomi, sosialantropologi, sosiologi og statsvitenskap. Analyseperioden er 2010-15. Det er to hovedspørsmål som behandles:

1. Er det forskjeller mellom universitetene når det gjelder de ressursmessige vilkårene for disse disiplinlagene?
2. Er det sammenheng mellom føringene som ligger i Kunnskapsdepartementets budsjettmodell (KD-modellen) og de økonomiske rammene som institusjonene tildeler disse disiplinlagene over statsbudsjettet, og hvilken betydning har vekst i de statlige bevilgningene for de økonomiske rammene?

Det første spørsmålet er analysert ved å vurdere resultater av forsknings- og utdanningsaktivitetene i de utvalgte fagmiljøene for perioden 2010-14. NTNU skiller seg klart ut ved å produsere et vesentlig høyere antall studiepoeng per førstestilling enn UiB og UiO, som er nokså like. Spesielt for realfagene er forskjellene store. Bildet er helt motsatt når det gjelder forskningsresultatene. På dette området kommer UiO best ut både når det gjelder avlagte doktorgrader og vitenskapelig publisering. Forskjellene mellom UiB og NTNU er ikke store, men UiB skårer høyere. Den klare negative sammenhengen mellom undervisnings- og forskningsresultater kan tilsi forskjellige rammevilkår; mye undervisning gir mindre mulighet for forskning, og *vice versa*.

Det andre spørsmålet er belyst ved hjelp av regresjonsanalyser, hvor vekst i fagmiljøenes faktiske økonomiske rammer er brukt sammen med vekst i økonomiske rammer basert på KD-modellen. Her er det også klare forskjeller mellom de tre universitetene. Vi finner positive sammenhenger mellom økninger i KD-bevilgningene og de faktiske rammene til fagmiljøene. Men det er to viktige unntak: For de samfunnsvitenskapelige fagene ved NTNU er det *ingen* slik sammenheng, og for realfagene ved UiO er sammenhengen *negativ*. Dette tyder på forskjellige prioriteringer ved de to universitetene.

Videre viser analysene at de tre institusjonene bruker de statlige bevilgningene forskjellig, noe som styrker indikasjonen ovenfor om forskjellige faglige prioriteringer og strategier. Perioden vi undersøker er kort, så resultatene må tolkes som kortsiktige sammenhenger. I den perioden vi ser på er det faktisk «overkompensasjon» i den forstand at veksten i fagmiljøenes rammer ved UiB og UiO er sterkere enn veksten i tilhørende KD-bevilgning, altså en prioritering av disse fagmiljøene på bekostning av andre deler av virksomheten. Ved NTNU er det helt motsatt: Vekst i KD-bevilgningene har *ingen* sammenheng med veksten i SV-fagenes rammer, den er *negativ* uansett. Det samme gjelder for MN-fagene ved

NTNU, men for disse vil en vekstøkning i KD-bevilgningen gå sammen med en *mindre negativ* vekst i fagmiljøenes rammer.

1. Innledning

Oppdragsgiver formulerte følgende kravspesifikasjon til prosjektet:

«Prosjektet skal gi en beskrivelse av de økonomiske kår som de ulike miljøene opererer under. Dette er en viktig rammebetingelse for miljøenes utvikling. Det er *ressurser tilført miljøene fra universitetet* som er av interesse, og ikke ulike former for ekstern finansiering. Det kan være nyttig med en *kort beskrivelse av fordelingsmodellene* på de ulike universitetene/fakultetene, men det er ikke det viktigste. Det vil være nødvendig å *ta hensyn til at miljøene er av ulik størrelse*, for eksempel med å se på ressurser per student.

Prosjektet må selv plukke ut sammenlignbare *disipliner*. Det bør inkludere disipliner både innen humaniora, naturvitenskap og samfunnsvitenskap. Det kan være nødvendig å aggregere sammenligningsenhetene til å omfatte flere institutter for å få sammenlignbare enheter. Valg av disipliner gjøres i samråd med oppdragsgiver, men bør inkludere 3-5 disipliner i samfunnsvitenskap, 2-3 disipliner i naturvitenskap og 1-2 disipliner innen humaniora.» (*Vår kursivering*)

Ved kontraktsinngåelsen formulerte vi følgende løsningsbeskrivelse (fra kontrakten):

«Prosjektet skal *beskrive og sammenligne de økonomiske rammevilkårene for ulike miljøer ved å se hvordan den interne fordelingen av grunnbevilgningen over statsbudsjettet fordeles ved NTNU, UiO og UiB*. Eksterne inntekter holdes utenfor.

For at sammenligningen skal bli meningsfull må det etableres sammenlignbare fagenheter ved de tre institusjonene. Organiseringen i institutter varierer, med tilhørende variasjoner både mht. fagsammensetning og størrelse, noe som må hensyntas. De interne fordelingsmodellene ved de tre universitetene vil bli kortfattet beskrevet [...]»

Med bakgrunn i denne bestillingen har prosjektet analysert to hovedproblemstillinger. Den ene er å beskrive de ressursmessige rammevilkårene disiplinifagene ved de tre universitetene står overfor – hvor forskjellige er de og ev. på hvilken måte er de forskjellige? Beskrivelsene i Kapittel 2 gir det meste av våre svar på disse spørsmålene. Den andre hovedproblemstillingen er å analysere hvorvidt institusjonene følger føringene som ligger i Kunnskapsdepartementets budsjettmodell – på hvilke måter er det likheter og forskjeller mellom fagmiljøene?

I utgangspunktet planla vi å analysere ni fagmiljøer: Samfunnsøkonomi, sosialantropologi og en sammensatt gruppe som omfatter geografi, sosiologi og statsvitenskap innen samfunnsvitenskap (SV-fag); matematikk, informatikk, fysikk, og biologi innen matematisk-naturvitenskapelige fag (MN-fag), og historie og filosofi innen historisk-filosofiske fag (HF-fag). Som vi kommer tilbake til senere, viste

det seg vanskelig å gjennomføre en sammenlignende analyse av HF-fagene. Det betyr at det ikke er noen HF-fag som omfattes av rapporten. Også når det gjelder MN-fagene måtte planen justeres slik at biologi er byttet ut med kjemi. Totalt omfatter analysene sju fagmiljøer - tre SV-miljøer og fire MN-miljøer.

Rapporten er disponert slik: Kapittel 2 operasjonaliserer «disiplinfag», begrunner og presenterer de sju miljøene som analyseres, samt gir en første begrunnelse for metodisk tilnærming. Dette kapitlet gir også *beskrivelsen av de ressursmessige rammevilkårene* for de sju fagmiljøene. I Kapittel 3 presenteres hovedtrekkene i *Kunnskapsdepartementets (KDs) finansieringsmodell*. Deretter gir vi i Kapittel 4 en kortfattet beskrivelse av *budsjettprosessene ved NTNU, UiO og UiB*. I Kapittel 5 begrunner og presenterer vi vårt formelle *analyseopplegg* nærmere, og beskriver data. *Analysene* kommer i Kapittel 6, mens Kapittel 7 gir en *oppsummering* og vurdering av resultatene.

2. Beskrivelse av fagmiljøer og metodisk tilnærming

Det er ikke trivielt å definere og operasjonalisere «disiplinfag», spesielt ikke i forhold til den problemstillingen vi skal analysere. Vår operasjonalisering er at det skal være *fagmiljøer som i minst mulig grad tilbyr eller bidrar i profesjonsutdanninger*, som medisin-, psykolog- og sivilingeniørutdanning. For å kunne sammenligne relevante fagmiljøer på realfagsiden ved NTNU med tilsvarende miljøer ved UiB og UiO, har vi imidlertid måttet ta med fagmiljøer ved NTNU som både har disiplinfulle studietilbud og tilbud i sivilingeniørutdanningen. Fagområder som matematikk, informatikk, fysikk og kjemi er disiplinfulle, og en kan spørre om det er forskjell på å undervise disse fagene i et profesjonsstudium sammenlignet med et disiplinstudium i f.eks. matematikk. Forskningsmessig er det vanskelig å se at det skulle være forskjeller. Vårt hovedargument for at det er forsvarlig å sammenligne, er at den grunnleggende faglige innretningen er den samme for de fagmiljøene vi sammenligner.

Forskjellig organisering

Institutter er den minste enheten vi kan få og beregne rimelig pålitelige økonomitall for. Skal vi sammenligne institutt mot institutt ved de tre universitetene, må det faglige innholdet være grunnleggende det samme. Slik er det ikke. F.eks. er fagområdet *statsvitenskap* ved UiO organisert ved Institutt for statsvitenskap. Det samme fagområdet ved UiB er organisert i to institutter, Institutt for sammenlignende politikk og Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap. Ved NTNU er det samme fagområdet organisert sammen med fagområdet *sosiologi* i Institutt for sosiologi og statsvitenskap. For å kunne sammenligne økonomiske data som omfatter statsvitenskap må derfor sosiologi tas med. Tas sosiologi med, innebærer det at Sosiologisk institutt ved UiB må tas sammen med de to instituttene for statsvitenskap der. Ved UiO er sosiologi organisert sammen med

samfunnsgeografi (Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi), slik at det ikke er mulig å ta med sosiologi uten å ta med samfunnsgeografi. Det betyr at både Geografisk institutt ved NTNU og Institutt for geografi ved UiB må inkluderes. Fagområdene geografi, sosiologi og statsvitenskap er hver for seg sentrale samfunnsvitenskapelige fagområder, men sammenligning krever at de sees på som én samlet gruppe, som for UiO og NTNU omfatter to institutter og for UiB hele fire institutter, jf. Tabell 1.

Tabell 1: Oversikt over fagmiljøer og institutter

Fagområder	NTNU	UiB	UiO
Matematisk-naturvitenskapelige fag (MN-fag)			
<i>Fysikk</i>	Institutt for fysikk	Institutt for fysikk og teknologi	Fysisk institutt
<i>Informatikk</i>	Institutt for datateknikk og informasjonsvitenskap	Institutt for informatikk	Institutt for informatikk
<i>Kjemi</i>	Institutt for kjemi	Kjemisk institutt	Kjemisk institutt
<i>Matematikk</i>	Institutt for matematiske fag	Matematisk institutt	Matematisk institutt
Samfunnsvitenskapelige fag (SV-fag)			
<i>Geografi, sosiologi og statsvitenskap</i>	Geografisk institutt Institutt for sosiologi og statsvitenskap	Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap Institutt for geografi Institutt for sammenliknende politikk Sosiologisk institutt	Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi Institutt for statsvitenskap
<i>Samfunnsøkonomi</i>	Institutt for samfunnsøkonomi	Institutt for økonomi	Økonomisk institutt
<i>Sosialantropologi</i>	Sosialantropologisk institutt	Institutt for sosialantropologi	Sosialantropologisk institutt

Samfunnsøkonomi og sosialantropologi er så vidt vi kan bedømme nokså like ved de tre institusjonene. MN-instituttene ser også faglig ut til å være så pass like på tvers av institusjonene at det er forsvarlig å foreta sammenligninger. Det mest åpenbare forbeholdet er allerede nevnt og gjelder undervisningsbidrag fra NTNU-instituttene i sivilingeniørstudiene samme sted. Fagområdene¹ med tilhørende institutter ved de tre institusjonene som omfattes av analysene framgår av Tabell 1.

I Vedlegg viser vi utviklingen i antall førstestillinger,² studiepoengproduksjon målt i årsheter på 60 studiepoeng (SPE),³ publikasjonspoeng og andel RBO⁴ for årene 2010-14 for disse sju fagmiljøene. Det framgår av disse oversiktene at det er til dels store forskjeller mellom universitetene og mellom fagområdene med hensyn til størrelse, målt ved antall årsverk førstestillinger, og utvikling.

¹ Språkbruken i det følgende varierer i det vi bruker både «fagområde» og «fagmiljø», men betydningen er den samme.

² Kategorien *førstestilling* omfatter førsteamanuensis (1011, 8028), høgskoledosent, professor (1013, 1404), forsker (kodene 1108, 1109, 1110, 1183), forskningssjef, førstelektor, undervisningsdosent, dosent, professor II (8013, 9301) og postdoktor (1352). Kilde: <http://dbh.nsd.uib.no/dokumentasjon/stillingskoder.action#UN>

³ Enhetene på 60 studiepoeng omtales ofte som *årsheter* eller *studiepoengenheter* (SPE).

⁴ RBO står for resultatbasert omfordeling, se ellers Kapittel 5 og Tabell 5.

Med rundt 70-80 årsverk førstestillinger er *fysikk* ved UiO størst. I gjennomsnitt for årene 2010-14 er dette fagmiljøet omtrent like stort ved NTNU og UiB, men utviklingen er forskjellig, slik at UiB er større enn NTNU på slutten av perioden. *Informatikk* er også størst ved UiO, med gjennomsnittlig rundt 90 årsverk i disse årene. Gjennomsnittet ved NTNU er ca. 50 og ved UiB ca. 40. *Kjemi* ved UiO er også klart størst av kjemi-miljøene. Men spesielt her skal en være oppmerksom på at kjemi-området ved NTNU er større enn det som kommer til uttrykk i vedlegget. Både Institutt for kjemisk prosess teknologi og Institutt for materialteknologi ved NTNU defineres som tilhørende fagområdet kjemi.⁵ *Matematikk* er omtrent like stort ved NTNU og UiO på slutten av perioden med rundt 60 førstestillinger, UiB i underkant av 40.

Ser vi på SV-miljøene, er det sammenslåtte fagmiljøet *geografi, sosiologi og statsvitenskap* også størst ved UiO med rundt 70 årsverk på slutten av perioden, mens NTNU og UiB er omtrent jevnstore med ca. 60 årsverk. Ved alle tre universiteter har det vært en svak økning i antall årsverk. *Samfunnsøkonomi* skiller seg også ut ved å ha flest førstestillinger ved UiO, med knapt 40 i 2014. Bergen har flere enn Trondheim, i overkant av 20 i 2014, mens NTNU ligger i underkant av 20 i 2014. Også for dette fagområdet har det vært en økning ved alle tre universiteter fra 2010 til 2014. *Sosialantropologi* har like mange årsverk ved UiB og UiO, ca. 20, mens NTNU ligger klart lavere. Ved UiB og UiO har antallet årsverk vært relativt stabilt, mens sosialantropologi ved NTNU har opplevd en nedgang.

Aktivitetsforskjeller

Spesielt studieaktiviteten, målt med avlagte studiepoeng (studiepoengproduksjonen), er en sentral variabel i sammenheng med inntektsfordelingen. Men også avlagte doktorgrader og vitenskapelig publisering, målt ved publikasjonspoeng, har en viss betydning via omfordelingselementet i det som i denne rapporten omtales som KD-modellen, Resultatbasert omfordeling (RBO, se Tabell 5). I tillegg er disse variablene *indikatorer* for primæraktivitetene ved universitetene – forskning og undervisning, og forteller derfor om ressursbruken. Figur 1 viser for perioden 2011-14 årlige gjennomsnitt *per førstestilling* av avlagte studiepoeng, avlagte doktorgrader, antall publiseringspoeng samlet og i publiseringskanaler på nivå 2 for de sju fagområdene fordelt på de tre universitetene. *Utviklingen* i studiepoengproduksjonen, samlet publisering og andelen RBO framgår av Vedlegg.

Figur 1 viser at det er store forskjeller mellom både fagområdene og de tre universitetene når det gjelder studiepoeng per førstestilling. NTNU skiller seg tydelig ut ved å ha høyest antall studiepoeng per førstestilling. Det er spesielt høyt sammenlignet med UiB og UiO innen informatikk og matematikk. Mens UiO innen disse fagområdene har ca. 8 SPE per førstestilling, har NTNU-miljøene 18. Også innen

⁵ I forskningsevalueringen av kjemi i 2009 var alle disse tre instituttene med, se evalueringsrapporten Norges forskningsråd (2009).

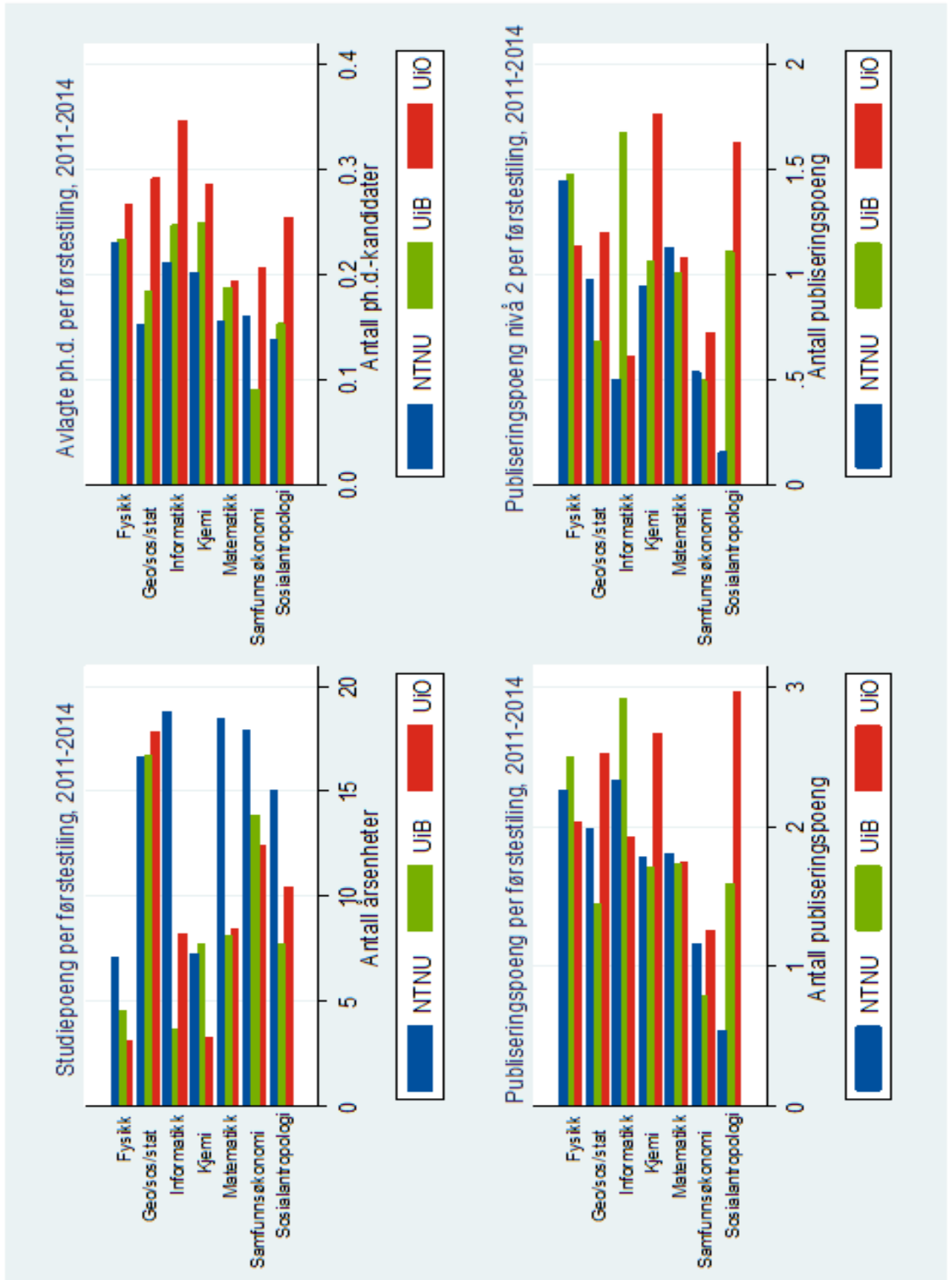
fysikk ligger NTNU høyere enn Bergen og Oslo, mens det ikke er noen forskjell mellom Bergen og NTNU for kjemis vedkommende. NTNUs høye studiepoengproduksjon skyldes nok for realfagene vedkommende sivilingeniørutdanningens dominerende plass.

For SV-fagene skiller NTNU seg ut ved å ha høyere studiepoengproduksjon per førstestilling enn Bergen og Oslo innen samfunnsøkonomi og sosialantropologi. Eksempelvis er det i gjennomsnitt 18 årsheter per førstestilling i samfunnsøkonomi ved NTNU, noe over 14 ved UiB og knapt 13 ved UiO. I sosialantropologi er forskjellene enda større. Innen det sammenslåtte fagmiljøet geografi, sosiologi og statsvitenskap er det knapt to flere årsheter per førstestilling ved UiO enn NTNU, men knapt fire flere ved NTNU enn ved UiB.

Samlet for de sju fagmiljøene er det årlige gjennomsnittet 14,5 SPE per førstestilling ved NTNU, 9,0 og 9,2 ved henholdsvis UiB og UiO, dvs. ca. 60 prosent høyere ved NTNU. Sammenligner vi utelukkende MN-fagene er forholdstallene enda skjevare; 13,0 SPE per førstestilling i disse fagene ved NTNU, mens UiB og UiO har henholdsvis 6,0 og 5,8. Altså over dobbelt så mange ved NTNU.

Ser vi på avlagte doktorgrader er bildet helt motsatt: De sju fagmiljøene ved UiO har alle det høyeste antallet avlagte doktorgrader per førstestilling. UiB har seks andre plasser og én tredje plass, NTNU én andre plass og seks tredje plasser. I gjennomsnitt for alle disse sju fagmiljøene ble det avlagt 0,21 doktorgrader per førstestilling. Gjennomsnittet for UiO er 0,26, for UiB 0,19 og for NTNU 0,18. For alle tre institusjoner er tallene større for MN-fag enn SV-fag.

Noe av det samme bildet kommer til uttrykk når vi ser på vitenskapelig publisering, målt ved publikasjonspoeng. UiO har flest førsteplasser (4), NTNU har flest andre plasser (5), og UiB flest tredje plasser (4). Dette gjelder både publikasjonspoeng samlet og på nivå 2. I gjennomsnitt var det 1,9 publikasjonspoeng per førstestilling i disse fagmiljøene samlet i disse årene. Gjennomsnittet for publikasjonspoeng på nivå 2 var 1,0. Gjennomsnittene for UiO var hhv. 2,2 og 1,2, for UiB 1,8 og 1,1 og for NTNU 1,7 og 0,81. Ikke overraskende er publiseringsraten høyere innen MN-fag enn SV-fag, henholdsvis 2,1, hvorav 1,2 på nivå 2, og 1,6 med halvparten fra publiseringskanaler på nivå 2. Slik er også bildet når vi ser på MN- versus SV-fag for disse tre institusjonene hver for seg, med ett unntak: Ved UiO er publiseringsraten høyere innen SV-fag enn MN-fag.

Figur 1: Gjennomsnittlig antall studiepoeng (SPE), avlagte doktorgrader (ph.d.) og publikasjonspoeng, samlet og på nivå 2, per førstestiling, 2011-14

Ut fra dette ser det ut som at NTNU bruker mye ressurser på undervisning, mens Bergen og Oslo bruker mer ressurser på forskning. Videre er det en klar negativ sammenheng mellom undervisningsresultater og forskningsresultater, målt ved studiepoeng, antall doktorgrader og publikasjonspoeng. Enkle statistiske korrelasjonsmål viser signifikant negative sammenhenger mellom disse forskningsvariablene og studiepoeng, uavhengig av institusjon. Dette indikerer en vekselvirkning mellom innsats for studier og innsats for forskning.

Forskjellig oppgavefordeling

I tillegg til forskjellige organisasjonsmessige løsninger, spesielt for SV-fagene, og forskjeller med hensyn til størrelse og aktivitet, kommer at *oppgavefordelingen* mellom nivåene antakelig også er forskjellig ved de tre institusjonene. For eksempel vil omfanget på det studieadministrative arbeidet på instituttnivå kunne variere, fordi noen studieadministrative oppgaver utføres på instituttnivå ved én institusjon mens de samme oppgavene ved en annen utføres på fakultets- eller sentralnivå.⁶ Tilsvarende er det også forskjeller når det gjelder økonomiforvaltning, personalforvaltning, forskningsadministrativ støtte, osv. Eksempelvis ligger fastlønnsbudsjettet ved SV-fakultetet ved UiB på fakultetsnivå, mens fastlønnsbudsjettet ved MN-fakultetet ved samme universitet ligger på instituttnivå.

Vi kommer nærmere tilbake til dette i Kapittel 5. I denne sammenheng må imidlertid den viktige konsekvensen påpekes at det er problematisk å sammenligne *nivået* på budsjettår for år. Korrigering for forskjeller i størrelse på instituttene er med andre ord ikke tilstrekkelig fordi dette også handler om hvordan den enkelte institusjon har valgt å organisere administrative funksjoner, uavhengig av instituttstørrelser.

I stedet for å sammenligne inntektsnivåer år for år, ser vi derfor på *endringer* innen hvert fagområde ved de tre universitetene i tidsperioden 2012-15. Konkret innebærer det at vi

1. beregner den (hypotetiske) bevilgningen de respektive fagmiljøene ved hver av institusjonene ville fått dersom Stortingets/departementets kriterier og priser (KD-modellen) benyttes for hvert av årene 2012-15, og deretter
2. sammenligner hvordan disse (hypotetiske) bevilgningene *endrer* seg i perioden 2012-15 i forhold til *endringer* i de faktiske inntektsrammene de samme fagmiljøene fikk ved tildelinger over statsbudsjettet.

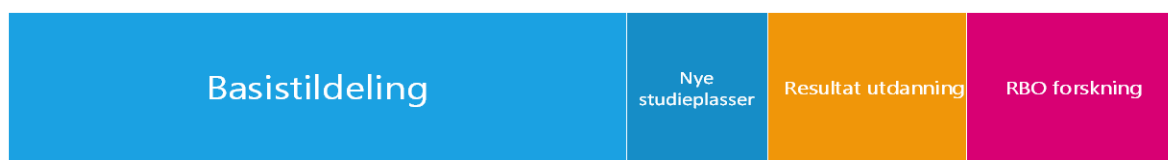
⁶ Det er mulig å gå detaljert til verks og korrigere for disse forholdene, men det ligger langt utenfor rammene for dette prosjektet.

I tillegg til å benytte beregninger basert på KD-modellens kriterier, benytter vi også studiepoeng som indikator på aktivitetsnivået og hvordan dette varierer med fagmiljøenes tildelte økonomiske rammer. Studiepoeng er et tungt element i KD-modellen, og bruk av studiepoeng som alternativ forklaringsvariabel fungerer derfor som en robusthetssjekk på analysene våre. Ut fra dette vil det være mulig å si noe om hvordan disiplinmiljøene finansieres i lys av KD-modellen, og i lys av aktivitetsnivået, og om det er viktige forskjeller mellom institusjonene.

3. KD-modellen

Kunnskapsdepartementets finansieringsmodell består av tre hovedkomponenter. En *basisbevilgning* som er ment å sikre langsiktighet og forutsigbarhet i finansieringen. Den er knyttet til studieplasser, med den begrunnelse at universitetene skal gi forskningsbasert utdanning. De to andre komponentene er knyttet til *resultater* innen *utdanning* og *forskning*. Utdanningskomponenten er åpen i den forstand at det ikke er noen øvre grense for hvor stor utdanningsproduksjon som gir uttelling. Det innebærer at institusjonene får en økonomisk tildeling ut fra fastsatte priser for det enkelte budsjettår multiplisert med resultatene *to år tidligere*. Forskningskomponenten er derimot lukket og bidrar til en omfordeling av gitte rammer (RBO) mellom institusjonene, som betyr at dersom institusjonenes relative posisjon ikke endres fra ett år til det neste, blir den relative fordelingen av forskningskomponenten den samme som foregående år.⁷

Skjematisk kan finansieringsmodellen framstilles slik:

Basistildelingen utgjør ca. 60 prosent av samlet bevilgning til sektoren. Den består av det som ofte refereres som utgangsposisjonen, i tillegg til økninger over tid knyttet til finansiering av *nye* studieplasser. Utgangsposisjonen ble beregnet ut fra faktisk studiepoengproduksjon i år 2000 under antakelsen at det var godt samsvar mellom finansierte studieplasser og faktisk studiepoengproduksjon. Tabell 2 viser studiepoengsenheter (SPE) ved de fire breddeuniversitetene som inngikk i basisbevilgningen i KDs nye modell, og som trådte i kraft fra og med budsjettåret 2003. I praksis betyr

⁷ KD-modellen er beskrevet mange steder. Originalreferansen er statsbudsjettet for 2002, St.prp. nr. 1 (2001-2002). Se <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/uh/finansiering.pdf> for en kortfattet beskrivelse. Rapporten som evaluerte det statlige finansieringssystemet gir også i Kapittel 3 en beskrivelse av modellen, se Kunnskapsdepartementet (2015).

dette at produksjonen av studiepoeng utover tildelte studieplasser (overproduksjon), ikke finansieres med basisbevilgning, kun resultatbevilgning.

Tabell 2: Studieplasser (SPE) i basistildelingen i 2003 i KDs finansieringsmodell

Institusjon	Finansieringskategorier						Total
	A	B	C	D	E	F	
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	478	485	312	5 185	868	3 899	11 227
Universitetet i Bergen	965	311	399	1 763	929	4 543	8 911
Universitetet i Oslo	1 545	629	533	4 046	1 698	7 647	16 098
Universitetet i Tromsø	379	193	245	511	496	1 119	2 942
Sum	3 367	1 617	1 490	11 506	3 991	17 207	39 177

Kilde: DBH

Tabell 3: Finansieringssatsene i KDs modell for budsjettåret 2014

Kategori	Beskrivelse	Sats resultat	Sats basis
A	Profesjonsstudiene i medisin og odontologi, veterinærstudiet, kunstakademiet (NTNU), film- og fjernsynsutdanning (HiL) og scenografi og skuespill (HiØ).	140.000	211.000
B	5-årige masterprogram i arkitektur og industridesign, utøvende kunst- og musikkutdanninger på lavere og høyere grad, grunnutdanning i produktdesign, grunnutdanning i animasjon, profesjonsstudiene i psykologi og farmasi, samt grunnutdanning i ortopediingeniør.	107.000	158.000
C	Realfag, teknologi, fiskerifag og kunst på høyere grads nivå, faglærerutdanning i musikk, dans og drama.	71.000	108.000
D	Humanistiske, samfunns- og idrettsvitenskapelige fag på høyere grads nivå, 5-årige masterprogram i teknologi, bibliotek samt økonomi og administrasjon på høyere grads nivå.	51.000	76.000
E	Sykepleier-, vernepleier-, allmennlærer-, førskolelærer-, yrkesfaglærer, journalist-, ingeniør- og dyrepleierutdanning. Profesjonsstudiet i juss, faglærerutdanning i praktisk estetiske fag, faglærerutdanning i kroppsøving. Teknologisk og maritim utdanning, realfag, idrettsfag, friluftsfag, kunstfag, landbruksfag, skogfag, husdyrfag og fiskerifag på lavere grads nivå. Videreutdanning i helsesøster, psykisk helse og tegnspråk.	43.000	65.000
F	Humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag på lavere grads nivå, økonomi og administrasjon på lavere grads nivå, revisor-, sosionom-, barnevernspedagog- og bibliotekarutdanning, reiseliv, samt ex.phil.	35.000	53.000
G	Inn- og utreisende studenter (utlandet)	7.500	

Kilde: Finansdepartementet (2014)

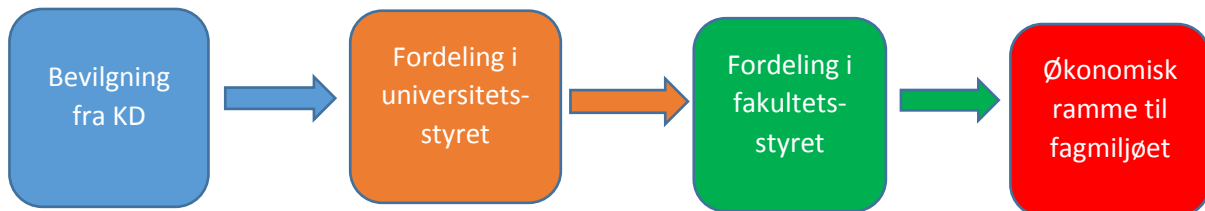
Resultattildelingen i utdanningskomponenten er beregnet ut fra satsene i Tabell 3 (2014). Av den totale tildelingen per studieplass er 40 prosent knyttet til studiepoengenheter (SPE) og 60 prosent knyttet til basis. Ved innfasing av nye studieplasser får institusjonene kun basissatsen, det vil si at plassene ikke er fullfinansierte før studiepoengproduksjonen også gir full uttelling to år etter.⁸

Som nevnt fikk det nye finansieringssystemet først effekt fra og med 2003. Grunnlaget for dette systemet ble lagt i innstillingen fra det såkalte Mjøs-utvalget i år 2000 (NOU 2000:14), og fulgt opp i St. meld. nr. 27 (2000-2001). Ved innføringen av systemet besto det av tre hovedkomponenter: en basis-komponent, en resultatbasert forskningskomponent og en resultatbasert undervisningskomponent. Slik er det fortsatt. I og med at elementene i modellen som genererer endringer fra år til år er nært knyttet til analyseopplegget i denne rapporten, kommer vi nærmere tilbake til denne delen av modellen i Kapittel 5.

4. Budsjettprosessene ved NTNU, UiB og UiO

Generelt

Fordelingsprosessen fra Stortinget vedtar statsbudsjettet og KD sender institusjonene tildelingsbrev, til en andel av pengene kommer til fagmiljøet, kan skjematisk framstilles slik:

Dette innebærer at bevilgningen fra KD skal gjennom to prosesser før pengene kommer til fagmiljøene: Først skal KD-bevilgningen fordeles til fakultetene av institusjonenes styrer. Deretter skal fakultetsstyrene fordele disse rammene til instituttene og fagmiljøene.

I tillegg til bruk av inntektsfordelingsmodeller, som blir beskrevet nedenfor, vil det være forskjellige prosesser rundt fordelingen både på institusjons- og fakultetsnivået. Disse prosessene handler om hvor mye som skal avsettes til diverse tekniske og administrative funksjoner, vedlikehold og investeringer. I den grad dette er faste poster, som er konstante over tid bortsett fra rene inflasjonsjusteringer, vil endringene i tildelingene fange opp faglig-strategiske prioriteringer. Inntektsfordelingsmodellene på både institusjons- og fakultetsnivået er viktige, men spesielle prioriteringer påvirker hvor store rammer

⁸ Effekten av avlagte SPE kommer først etter to år fordi SPE avlagt i år t ikke blir med i budsjettet for år t+1, rett og slett fordi SPE i år t ikke er kjent når statsbudsjettet for år t+1 fastsettes. Uttellingen kommer derfor først i år t+2.

man tillater å anvende modellene på. Dessuten kan det være spesielle økonomiske utfordringer ved enkeltenheter som må spesialbehandles og som følgelig demper de direkte modellvirkningene.

Det er altså viktig å være klar over at det ikke er et 1:1-forhold i fordelingen av statsbudsjettet mellom disse fire nivåene. Den enkelte institusjon står fritt til å disponere den pengesummen departementet bevilger til de formålene institusjonen finner riktig å prioritere, innenfor lov- og regelverk, avtaler og føringer som ligger i bevilgningen fra KD. I tillegg til at dette gjelder institusjonsstyrenes fordeling av statsbudsjettet til fakultetene, gjelder det også fakultetsstyrenes fordeling til grunnenhetene.

Alle de tre universitetene har sine egne inntektsfordelingsmodeller på institusjonsnivå som brukes i de årlige budsjettprosessene. Modellene ved UiB og UiO skiller seg fra NTNU-modellen ved at sistnevnte bygger på *normert* ressursinnsats og insentiver til forskning og undervisning, fastsatt av NTNUs styre. UiB- og UiO-modellene er i stor grad direkte videreføringer av KD-modellen.

Utviklingen av disse tre modellene er basert på det samme prinsipielle utgangspunktet, nemlig at de ikke *mekanisk* skal fordele penger til enhetene, men være redskap for overordnet, strategisk fag-politisk styring. I NTNU-utredningen fra 2005 formuleres målet med inntektsfordelingsmodellen at den «skal slik være et redskap for NTNUs styre og ledelse» og at den «på overordnet nivå skal vise sammenhengene mellom ressurstildelinger og resultater/mål for virksomheten» (NTNU, 2005, s. 1). Utredningen av modellen ved UiO har tilsvarende formuleringer: «Finansieringsmodellen skal være et hjelpemiddel for Universitetsstyret når det fordeler midler. Det er ikke modellen som skal bestemme fordelingen, men styret.» (UiO, 2007, s. 19). Utvalget som utviklet modellen ved UiB skriver: «Et viktig formål med arbeidet er at inntektsfordelingsmodellen skal bidra til at universitetets budsjettprosesser blir enklere og mer gjennomsiklige. Dette krever at selve modellen også må være enkel, gjennomsiklig og forutsigbar slik at den bidrar til at Styret får et godt beslutningsgrunnlag for sine budsjettvedtak» (UiB, 2008, s. 4). Selv om universitetene har egne budsjettmodeller, er det – og skal det være – rom for strategiske valg. Modellene skal gjøre det enklere å velge riktig.

Modellene er også like i den forstand at de fordeler økonomiske *rammer* til fakultetene, uten noe formelt pålegg til fakultetene om mekanisk å videreføre fordelingene fra institusjonsstyrene videre til instituttnivået. Fakultetene har også sine egne inntektsfordelingsprosesser. Vi har ikke undersøkt dette grundig, men sitter med et inntrykk av at fakultetene i stor grad benytter samme modell som institusjonsnivået, modifisert med egne strategiske prioriteringer.

Modellene ved UiB og UiO

Som nevnt er inntektsfordelingsmodellene ved UiB og UiO nokså like. I utredningen fra mai 2008 går utvalget ved UiB eksplisitt inn på en vurdering av om de skal velge samme type modell som NTNU, eller om de skal følge UiO. Utvalget gir relativt utførlige beskrivelser av begge modellene, og konkluderer

med at det velger UiO-tilnærmingen av to grunner. «Årsaken er universitetets tidligere erfaringer med bruk av normtall. Samtidig vurderes det som vesentlig at modellen relateres til de styringssignaler KD gir, slik utvalgets mandat legger opp til.»⁹ UiO-utvalget slår tydelig fast at det vil foreslå at den interne fordelingen skal ligge nært opp til KD-modellen:

«Utvalget har i sitt arbeid tatt den nasjonale finansieringsmodellen for gitt. Mange vil kunne finne gode grunner til å arbeide for endringer i den nasjonale modellen. Det har imidlertid ikke vært en del av utvalgets mandat. Forslagene fra utvalget må derfor ses på bakgrunn av den eksisterende nasjonale modellen. Hvis den nasjonale modellen endres, vil det måtte vurderes endringer også i den interne fordelingsmodellen ved UiO.

Utvalget tolker departementets føringer slik at UiO har stor grad av frihet til selv å bestemme i hvor stor grad og på hvilken måte den interne fordelingen skal knyttes til oppnådde resultater ved enhetene. Det vil imidlertid være i strid med departementets føringer om UiO ikke i det hele tatt legger vekt på resultater ved den interne fordelingen.» (UiO, 2007, s. 16)

Anbefalingene fra UiO-utvalget var å bruke de samme resultatvariablene med tilhørende priser (satser) som i KD-modellen, og at 2/3 (67 prosent) av KD-bevilgningen skulle overføres fra institusjonsnivået til det fakultetet som genererte resultatene (UiO, 2007, s. 38 og s. 45). Dette forslaget førte til at fakultetene ville få redusert uttelling for avlagte studiepoeng sammenlignet med modellen som ble brukt på dette tidspunktet, fra 75 prosent til 67 prosent. Utvalget ved UiB brukte som nevnt samme tilnærming som UiO-utvalget, og foreslo at 75 prosent av resultatmidlene fra KD-modellen skulle tilføres fakultetene (UiB, 2008, s. 38 og s. 46). For UiB betydde dette at man gikk fra en fordelingsmodell «basert på at halvparten av veksten/reduksjonen i KDs tildelinger knyttet til studiepoeng videreføres til fakultetene [...]» (UiB, 2008, s. 12).

NTNU-modellen

Arbeidet med å utvikle en egen inntektsfordelingsmodell (IFM) for NTNU startet ved årtusenskiftet, og gjeldende modell ble etablert i 2004-05 (NTNU, 2005). NTNU-modellen er delt i en forskningsdel (IFM/F) og en undervisningsdel (IFM/U), som igjen er delt i en basis- og resultatdel. Disse til sammen fire blokkene i modellen er bygd opp av *normerte* parametere. I resultatdelen av IFM/U er det eksempelvis fastsatt hvor mange undervisningstimer som skal brukes til ulike typer undervisningsaktivitet innenfor de forskjellige studieprogrammene. Også basis til de ulike studieprogrammene er normert. Forskningsdelen av modellen har eksterne inntekter, antall doktorgrader og publikasjonspoeng som de tre sentrale resultatvariablene. I tillegg kommer en basisdel som er fastlagt ut fra omfanget på studieprogrammene og det faktiske antallet vitenskapelige stillinger.

⁹ UiB (2008), s. 25. De negative erfaringene med normtall refererer til arbeid som ble gjort ved årtusenskiftet ved UiB, og som ikke førte fram. «Årsaken var betydelig uenighet om utforming av normtall og undervisningsmengde innenfor de ulike fag og fakulteter», *ibid*, s. 24.

Så vidt vi kan se, har modellen gjennomgått to eksplisitte endringer i forhold til beskrivelsen i *ibid*. Utvalget som utviklet modellen fikk direkte pålegg fra NTNUs styre om at modellen skulle være en prismodell, og ikke en andelsmodell. Det betyr at det skulle brukes priser som det ble forutsatt skulle indeksreguleres i tråd med lønns- og kostnadsutviklingen. Eksempelvis ble timeprisen knyttet til basisdelen av IFM/U satt til 475 kroner i 2005. Et annet eksempel er at uttellingen (insitamentet) per doktorgrad ble satt til 700.000 kroner. Dette «fastpris-prinsippet» ble forlatt allerede det andre året modellen ble benyttet. Da ble modellen omgjort til en andelsmodell, som innebærer at styret ved NTNU fastsetter en ramme som modellen skal brukes på. Dette var en meget viktig endring som innebærer at modellen bare bestemmer de *relative* størrelsene på rammene til fakultetene. Vurderingen av størrelsen på IFM-rammen er derfor svært viktig og vil avspeile faglige prioriteringer. Konsekvensen av denne endringen er at de faktiske prisene i modellen vil endres over tid, noe som har skjedd.¹⁰

Den andre endringen er knyttet til en planlagt revisjon av modellen som ble påbegynt høsten 2010 og formelt slutført vinteren 2013. Modellen ble i liten grad endret, med unntak av fordelingen til infrastruktur (laboratorier). Revisjonen førte samlet til en økt fordeling til fakultetene på 80,6 mill. kroner, og dermed en styrking av basisdelene i modellen. Om lag 40 prosent av denne økningen gikk til Det medisinske fakultet. Bortsett fra ett fakultet medførte revisjonen i utgangspunktet økte rammer til alle fakulteter.¹¹

I forhold til problemstillingen og metodene i denne rapporten er det tvilsomt at denne revisjonen har betydning, selv om endringene kommer i perioden vi undersøker (2012-15). De fagmiljøene som omfattes av denne rapporten tilhører tre forskjellige fakulteter ved NTNU, som alle ble berørt av revisjonen. IME-fakultetet (informatikk og matematikk) fikk en nedgang på 0,5 prosent i forhold til IFM-beregningen for 2012, sammensatt av en økning i resultatuttellingen for utdanning innen data-teknikk og informatikk (1,7 mill.), og en noe større nedgang i infrastrukturtildelingen (2,5 mill.). NT-fakultetet (fysikk og kjemi) fikk en ganske betydelig økning i infrastrukturtildelingen (12,7 mill.) som kan berøre de aktuelle fagområdene i perioden vi analyserer. SVT-fakultetet fikk en betydelig økning i basistildelingen for utdanning, men dette berører ikke SV-fagene som er med i denne undersøkelsen.

Ut fra dette mener vi at endringene i de faktiske rammene for SV-fagene, informatikk og matematikk blir bestemt av resultatvariablene knyttet til undervisning og forskning, slik at det er korrespondanse til endringene i KD-bevilgningen. For kjemi og fysikk kan økningen for NT-fakultetet påvirke rammene slik at vi fanger opp rammeøkninger som ikke skyldes økninger i forsknings- og utdanningsresultater,

¹⁰ Eksempelvis er ikke uttellingen for en doktorgrad lengre 700.000 kroner, pluss lønns- og prisvekst, men langt lavere.

¹¹ S-sak 7/13: http://www.ntnu.no/styret/saker_prot/27.02.13web/07.13%20%20IFM%20notat.pdf

men økte infrastrukturessurser. I den grad dette er et problem, vil vi *overvurdere* den resultatbaserte veksten i rammene til disse fagmiljøene. For matematikk og informatikk ved IME-fakultetet kan det samme sies å gjelde, men i langt mindre grad og med motsatt fortegn.

Resultatuttellingen i de tre modellene

Ut fra gjennomgangen ovenfor er det relevant å sammenligne resultatuttellingene i de tre modellene av å øke SPE (= 60 studiepoeng) med én enhet. I beregningene i Tabell 4 har vi brukt KD-satsene for 2014 (se Tabell 3). For UiB og UiO er dette enkelt beregnet ved å multiplisere KD-satsene med henholdsvis 75 prosent og 67 prosent.

Beregningene for NTNU er litt mer komplisert i og med at NTNU-modellen er satt sammen på basis av normert ressursinnsats i de forskjellige typene studieprogrammer. Beregningene i Tabell 4 er basert på tallmaterialet i NTNU (2005). 2005-prisene i *ibid.* er justert i samsvar med lønnsutviklingen fra 2005 til 2014, som anslås til 40 prosent.¹² Det er bare resultatuttellingen via undervisningsdelen som er tatt med, selv om økninger i antall SPE også påvirker basistildelingen for forskning i denne modellen. Dette for å gjøre tallene mest mulig direkte sammenlignbare med resultatsatsen i KD-modellen, og dermed resultatallene for UiB og UiO.

I Tabell 4 er effektene både oppgitt i 2014-kroner (øverste rad for hver institusjon) og i prosent av KD-satsen. MN-fagene ved NTNU behandles ikke likt. Fysikk og kjemi har høyere timepriser enn informatikk og matematikk på deler av undervisningen på lavere grad. På høyere grad er det bare matematikk av MN-fagene som har lavere timepris på noen typer undervisning, mens fysikk, informatikk og kjemi behandles likt.

Ut fra tallene i Tabell 4 er det klart at UiB og UiO sine modeller gir større uttelling til fakultetene enn NTNU-modellen i sin opprinnelige form. Forskjellen er størst for SV-fag. Sammenlignet med UiO er forskjellene 10 og 18 prosentpoeng lavere for henholdsvis høyere grad og lavere grad. Også for MN-fag i laveste priskategori ligger NTNU lavere enn UiB og UiO. Imidlertid er det klare økonomiske uttelling også i NTNU-modellen av økte studiepoengsenheter (SPE). Tallene for NTNU er forsiktige i og med at effekten via forskningsdelen av modellen ikke er tatt med.

¹² Dette tilsvarer faktisk lønnsutvikling for ansatte i «faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting», se <https://www.ssb.no/statistikkbanken/selectvarval/Define.asp?subjectcode=&ProductId=&MainTable=IndeksKvart&nvl=&PLanguage=0&nyTmpVar=true&CMSSubjectArea=arbeid-og-lonn&KortNavnWeb-=lonnkvar&StatVariant=&checked=true>

Tabell 4: Modelleffekter av å øke studiepoengproduksjonen med én årsenhet (SPE) ved NTNU, UiB og UiO sammenlignet med tilhørende resultatsatser i KD-modellen

Institusjon	C: MN-fag, høyere grad (kr 71.000)	D: SV-fag, høyere grad (kr 51.000)	E: MN-fag, lavere grad (kr 43.000)	F: SV-fag, lavere grad (kr 35.000)
NTNU	43.390 – 70.230	29.310	26.040 – 44.440	17.010
	61% – 99%	57%	61% - 103%	49%
UiB Fast 75%	53.250	38.250	32.250	26.250
	75%	75%	75%	75%
UiO Fast 67%	47.570	34.170	28.810	23.450
	67%	67%	67%	67%

5. Analyseopplegg og data

For å kunne analysere hvorvidt og eventuelt på hvilken måte institusjonene følger Kunnskapsdepartementets årlige bevilgninger, må vi beregne størrelsen på tildelingen til fagmiljøene dersom KD-modellen ble benyttet, og sammenligne med de faktiske økonomiske rammene til fagmiljøene. Vedtakene om de faktiske rammene finnes i institusjonenes egne budsjett dokumenter, eventuelt kan regnskapstall benyttes. Tildelingen til fagmiljøene ut fra KD-modellen er mer krevende å beregne.

Analyseopplegget er valgt ut fra mulighetene for å beregne disse inntektsstørrelsene. I det følgende går vi nærmere inn på dette, først ved å se på beregningen av KD-bevilgningen.

Fagmiljøenes KD-bevilgning

Den statlige bevilgningen til universitetene og høyskolene over kapittel 260¹³ i statsbudsjettet kan beskrives som en dynamisk prosess med startverdier i år 2000. Som forklart i Kapittel 3, er det faktisk studiepoengproduksjon i år 2000 som er grunnlaget for den enkelte institusjons basisbevilgning. Den nye modellen hadde betydning fra og med budsjettåret 2003 som ledd i innføringen av Kvalitetsreformen. Den statlige bevilgningen til en gitt institusjon i et gitt år t (B_{it}), kan derfor skrives som lik basisbevilgningen (B_{i0}), pluss en sum med endringer for vedkommende institusjon fra 2003, ($\sum_{j=0}^{t-1} \Delta B_{i,t-j}$), hvor ΔB_{it} er endringen fra år $t-1$ til år t for institusjon i . Teknisk er altså KD-bevilgningen i år t til institusjon i gitt ved

$$(1) \quad B_{it} = B_{i0} + \sum_{j=0}^{t-1} \Delta B_{i,t-j}.$$

KD-tildelingene til institusjonene finnes i statsbudsjettene for de aktuelle årene. Vi er imidlertid ikke opptatt av den samlede tildelingen til hver av de tre institusjonene, men *hvilke tildelinger de foran definerte fagmiljøene ville fått dersom KD-modellen ble brukt direkte*. Et første spørsmål er derfor

¹³ Kap. 260, post 50 for statlige universiteter og høyskoler.

hvilke elementer i endringsleddene det er relevant å bruke på denne måten og i forhold til disse fagmiljøene.

Elementene i endringsleddet har i hele perioden vært tydelig definert, og så vidt vi kan se, likt for de tre universitetene vi analyserer. Det har skjedd endringer over tid - utover rene prisjusteringer - ved at andre kriterier er kommet inn, bl.a. endringer i resultatvariablene for forskningsdelen, og disse kan identifiseres. Dette betyr at det *i prinsippet* er mulig å finne alle endringsleddene for de respektive fagmiljøene fram til i dag. Antall studiepoeng i år 2000, som var grunnlaget for fastsetting av basisbevilgningen fra og med 2003, er tilgjengelig for de sju fagmiljøene i DBH, jf. figurene for studiepoeng i Vedlegg. Basert på disse kan vi beregne de respektive basisbevilgningene, som sammen med summen av endringsledd ville gitt oss KD-bevilgningen for hvilket som helst år siden 2003. Imidlertid ville dette vært et svært omfattende arbeid, langt utenfor rammene for dette prosjektet.

Det er også et spørsmål om hvor interessant det vil være å «skrelle» seg ned til (eller opp fra) basisbevilgningen B_{i0} , av minst to grunner.

Under overskriften «Basisbevilgningen, en evig hodepine», skriver Econ Pöyry (2008) at «kritikken mot basisbevilgningen [har] vært høyt på dagsorden fra dag 1 etter reformen. Særlig har det vært rettet kritikk mot at det ikke har vært foretatt en dekomponering av basiskomponenten. Etter vårt syn bør forsøkene på å avdekke den historiske fordelingen legges på hylla en gang for alle. Det fører ikke fram» (*ibid*, s. 8). Dessuten bør det legges til at basistildelingene nok har et innslag av historiske tilfeldigheter og kanskje i mindre grad innslag av bevisste politiske valg og prioriteringer for en samlet sektor. Dette er synspunkter som deles av flere, f.eks. Utdanningsforbundet (2014, s. 14), Vagstad *et al.* (2007) og Frølich (2007).

Viktigere er det at en beregning av endringsledd relatert til de sju fagmiljøene antakelig ville ført til vanskelige avveininger av hva som skulle regnes med. Dette kommer tydelig fram når en ser på elementene i endringsleddet, som er vist i Tabell 5. Disse elementene har vært de samme i den perioden vår analyse omfatter (2012-15).

Elementet *Konsekvensjusteringer* omfatter bl.a. justeringer i forhold til nye studieplasser, som ved øremerking kan relateres direkte til et fagmiljø. Men innholdet for øvrig i dette elementet er ikke direkte overførbart til ett spesifikt fagmiljø. Det samme gjelder også elementet *Andre endringer*.

Tabell 5: Elementene i endringsleddet (ΔB_t) i KDs budsjettmodell

Elementene	Beskrivelse av elementene
<i>Konsekvensjusteringer</i>	er videreføring og opptrappingseffekter eller utfasinger av tidligere budsjettvedtak i Stortinget. Konsekvensjusteringsbeløpene omfatter blant annet budsjetteffekt av nye studieplasser tidligere år, husleiekompensasjon, midler til utstyr og inventar til igangsatte byggeprosjekter, og utfasing av engangsmidler.
Pris- og lønnsjusteringer	er en justering med anslått pris- og lønnsvekst fra foregående år (t-1) til vedkommende budsjettår (t) av saldert budsjett for år (t-1) og konsekvensjusteringene i år t.
<i>Nye studieplasser</i>	viser budsjetteffekten i kroner i år t som følge av eventuelle nye studieplasser som foreslås opprettet ved vedkommende institusjon i budsjettåret.
<i>Nye stipendiatstillinger</i>	viser budsjetteffekten i kroner for stipendiatstillingene som foreslås opprettet i vedkommende budsjettår.
<i>Andre endringer</i>	viser budsjetteffekten i kroner av tiltak som berører enkeltinstitusjoner.
<i>Resultatbasert uttelling utdanningsinsentiver</i>	viser budsjetteffekten i kroner av utdanningsinsentivene (<i>åpen</i> budsjetttramme), knyttet til: 1) endringer i avlagte studiepoeng fra år t-3 til år t-2, og 2) antall inn- og utreisende studenter.
<i>Resultatbasert omfordeling forskningsinsentiver</i>	viser budsjetteffekten i kroner av forskningsinsentivene (<i>lukket</i> budsjetttramme), knyttet til: 1) antall doktorgrader (vekt 0,3), 2) bevilgninger fra EUs ramme-programmer for forskning (vekt 0,18), 3) bevilgninger fra NFR og Regionale forskningsfond (vekt 0,22), og 4) publikasjonspoeng (vekt 0,3).
Kilder: Finansdepartementet (2014). Strukturen i orienteringene om statsbudsjettet er identiske for flere år. I tillegg er tabellen sammenholdt med «Tildelingsbrev 2014 – NTNU», «Tildelingsbrev 2014 – UiB», og «Tildelingsbrev 2014 – UiO», Kunnskapsdepartementet.	

Fra Tabell 5 ser vi at den viktigste gjennomgående komponenten for endringer *direkte* relatert til fagmiljøene er studieaktiviteter, både gjennom tildeling av studieplasser og gjennom *Resultatbasert uttelling utdanningsinsentiver*. I tillegg kommer *Resultatbasert omfordeling forskningsinsentiver*, RBO.

Data for studiepoeng på instituttnivå finnes i DBH for hvert av årene 2012-15, og vi har beregnet *Resultatbasert uttelling utdanningsinsentiver* til de sju fagmiljøene ved å bruke prisene i Tabell 3. *Resultatbasert omfordeling forskningsinsentiver* for hvert enkelt fagmiljø er beregnet ved å benytte de aktuelle fagmiljøenes andeler av RBO for hvert av årene 2012-15. Disse andelene finnes også i DBH, og er gjengitt i egne figurer i Vedlegg. Her har vi benyttet den totale RBO-rammen i 2015 på 2 milliarder kroner som grunnlag for beregningene. Siden studiepoengene som ligger til grunn for beregningene av basisbevilgningen er tilgjengelig, er basisbevilgningene for de sju fagmiljøene beregnet i 2014-priser ved å bruke satsene i Tabell 3. Disse tre elementene - *Resultatbasert uttelling utdanningsinsentiver*, *Resultatbasert omfordeling forskningsinsentiver* og *Basistildelingen* - er summert for hvert fagmiljø og *definert* som KD-bevilgningen til fagmiljøene. Omregning til løpende priser for årene 2012-15 er gjort ved å benytte KDs fastsatte pris- og lønnskompensasjon, som i disse årene har ligget mellom 3,1 og 3,5 prosent.¹⁴

¹⁴ 2010-11: 3,1%, 2011-12: 3,1%, 2012-13: 3,3%, 2013-14: 3,5%, 2014-15: 3,3%.

Disse *nivå*-estimatene har den svakheten at de høyst sannsynlig *underestimerer* tildelingen fra KD, fordi spesielle faktorer relatert til enkelte fagmiljøer, men som ikke er koplet til de tre KD-elementene vi benytter, blir utelatt. Heller ikke endringer i basistildelingen som følge av eventuelle nye studieplasser siden 2003 blir med i denne måten å beregne KD-bevilgningen på. Det gir derfor ikke mening å basere analysene på kronebeløp på *nivå*. Sannsynligvis er skjevheten størst for MN-fagene.

Dette er én viktig grunn til at vi i analysene benytter beregnet KD-bevilgning til fagmiljøene på *endringsform*. Dersom deler av KD-bevilgningen er generert av forhold som er *konstante* over tid, vil disse bli eliminert på endringsform (differensiering). Vi går nærmere inn på dette i det følgende.

Fagmiljøenes faktiske rammer

I Kapittel 2 påpekte vi at det kan være viktige institusjonelle forskjeller med hensyn til organisering og oppgavefordeling mellom nivåene (institutt, fakultet, sentralnivå). Forskjellene kan gjelde *mellom* institusjonene og *innen* samme institusjon. Dette gjør det problematisk å sammenligne *nivået* på de faktiske budsjetttrammene som fagmiljøene får tildelt fra statsbudsjettet, både på tvers av institusjonene og også internt ved samme institusjon.¹⁵

Våre analyser gjelder årene 2012 til og med 2015 (fire år), og det ser ikke ut til å ha vært viktige institusjonsinterne endringer i tilknytning til de sju fagmiljøene i den perioden vi analyserer. Den gunstige konsekvensen av dette er at sammenligninger av *relative endringer* i budsjetttrammene til samme fagmiljø over tid fjerner effekter som skyldes institusjonelle forskjeller. Formalisert kan vi illustrere dette på følgende måte.

La budsjetttrammen i kroner i år t til et fagmiljø f ved institusjon i , R_{ift} , være gitt ved

$$(2) \quad R_{ift} = \beta_{ift} + \alpha_{if}.$$

Variabelen α_{if} utgjør den del av rammen som er knyttet til institusjonelle og organisasjonsmessige forhold for hvert enkelt fagmiljø. Typisk vil α_{if} representere lønns- og driftskostnader til administrasjon, ev. spesiell infrastruktur. Denne variabelen er konstant over tid, per antakelse.

Variabelen β_{ift} vil også variere mellom institusjonene, innen institusjonene og over tid. Denne variasjonen skyldes forskjeller mellom inntektsfordelingsmodellene som benyttes, og det skyldes ikke minst at verdiene på resultatvariablene som inngår i disse modellene varierer fra år til år. Videre skyldes endringene forskjeller i fagpolitiske prioriteringer, både på sentral- og fakultetsnivå. I tillegg er

¹⁵ Dette er altså en annen type «nivå-problematikk» enn den som er beskrevet i tilknytning til KD-tildelingen og Tabell 5 ovenfor.

det forskjeller som skyldes størrelsen på enhetene – store institutter vil rimeligvis ha større rammer enn mindre.

Faren for feilslutninger er stor ved å sammenligne budsjетtrammene for fagmiljøene på *nivå*, og dermed også i forhold til KD-bevilgningen på nivå. Grunnen er at deler av KD-bevilgningen av institusjonsnivået kan bli håndtert forskjellig som følge av ulike måter å organisere virksomheten, jf. diskusjonen i siste del av Kapittel 2. Dette problemet forsvinner når vi ser på endringer over tid, *forutsatt* at de institusjonelle forholdene er konstante i den tidsperioden vi undersøker. Endringen i rammen fra ett år til det neste kan skrives som i ligning (3), og viser at rammen knyttet til spesielle forhold (α_{if}) forsvinner som følge av differensieringen:

$$(3) \quad \Delta R_{ift} = \beta_{ift} + \alpha_{if} - \beta_{if,t-1} - \alpha_{if} = \Delta \beta_{ift}.$$

Endringen i budsjетtrammen, ΔR_{ift} , er en observerbar størrelse, som med våre forutsetninger vil være lik den fagpolitisk og strategisk styrte tildelingen ved vedkommende institusjon, dvs. av institusjons- og fakultetsstyrene.

I forhold til problemstillingen i prosjektet bør vedtatte budsjетtrammer brukes. Grunnen er at de fagpolitiske og strategiske avveiningene blir gjort i budsjетtprosessen, og at det nettopp er beslutningene som følger av disse vi ønsker å sammenligne KD-bevilgningen med.

For UiO er budsjетtrammene relativt lett tilgjengelige, bl.a. på UiOs nettsider. Sammenligninger år for år indikerer at disse er konsistente over tid.¹⁶ For UiB ligger fastlønnsbudsjettet ved SV-fakultetet på fakultetsnivået. Det betyr at hvis det oppstår ledighet i en stilling, beholder ikke vedkommende institutt disse pengene fordi stillingen som pengene er knyttet til blir liggende på fakultetsnivået og stillingen – og dermed pengene – kan bli allokert til et annet institutt.¹⁷ Ved Mat-nat-fakultetet i Bergen ligger imidlertid hele instituttrammen på instituttnivå, også den delen av budsjettet som går til fastlønn. Ved NTNU er oppstillingen av budsjетtrammene for instituttene ikke lik fra fakultet til fakultet. Økonomiavdelingen ved NTNU har imidlertid skaffet gode oversikter over vedtatte budsjetter og tilhørende regnskap for instituttene. På denne bakgrunn benyttes regnskapstallene for UiB og vedtatte budsjетtrammer for NTNU og UiO.

Tabell 6 viser gjennomsnittene av de beregnede KD-bevilgningene og faktisk tildelte rammer for de sju fagområdene. Tallene er normert i forhold til antall førstestillinger innen det respektive fagområdet. Det er gjennomgående forskjeller mellom de tre institusjonene når det gjelder forholdet mellom

¹⁶ Referanser (nettadresser) kan fås ved henvendelse til forfatterne.

¹⁷ Dette innebærer et brudd med den empiriske strategien, illustrert ved ligning (3), i den grad denne gruppen av SV-fag ved UiB (se Tabell 1) i denne perioden har fått inndratt stillinger og/eller fått tilført nye.

beregnet KD-bevilgning og faktisk tildelt ramme. I gjennomsnitt (uveid) er de tildelte rammene ved NTNU 16 prosent høyere enn de beregnede KD-bevilgningene, mens de tilsvarende prosentene for UiB og UiO er henholdsvis 32 og 20. Størst er forskjellene for fysikk og kjemi. Her er rammene for disse to fagene under ett ved UiO godt og vel tre ganger større enn KD-bevilgningen, ved UiB godt og vel dobbelt så store, og ved NTNU én og en halv gang så store. Dette kan imidlertid ikke tolkes som at disse fagområdene ved NTNU får lavere tildelinger enn ved UiB og UiO. Forskjellene kan skyldes at oppgavefordelingen mellom nivåene er forskjellig ved de tre institusjonene, jf. diskusjonen ovenfor.

Tabell 6: Beregnede KD-bevilgninger per førstestilling og faktisk tildelte rammer per førstestilling, fordelt på fagområder og universitet – årlige veide gjennomsnitt 2012-14 i løpende priser (tusen kroner)

Fagområder	NTNU		UiB		UiO	
	KD-bevilgning	Tildelt ramme	KD-bevilgning	Tildelt ramme	KD-bevilgning	Tildelt ramme
Matematisk-naturvitenskapelige fag (MN-fag)						
<i>Fysikk</i>	940	1.369	528	1.074	426	1.278
<i>Informatikk</i>	2.643	2.052	736	1.224	996	1.208
<i>Kjemi</i>	907	1.393	876	1.921	571	1.849
<i>Matematikk</i>	1.995	1.407	848	1.138	922	1.120
Samfunnsvitenskapelige fag (SV-fag)						
<i>Geografi, sosiologi og statsvit.</i>	1.445	1.251	1.102	1.478	1.809	1.471
<i>Samfunnsøkonomi</i>	1.094	1.099	951	1.004	1.192	1.134
<i>Sosialantropologi</i>	2.103	1.025	1.024	1.015	1.635	1.238

Empirisk modell

I og med at store fagmiljøer ofte vil ha større endringer enn mindre fagmiljøer, er det hensiktsmessig å se på relative (*prosentvise*) endringer i R_{ift} i stedet for absolutte endringer. I tillegg er denne spesifikasjonen nødvendig for å unngå at lønns- og prisjusteringer knyttet til institusjonelle forhold blandes sammen med endringene knyttet til resultater fra utdanning og forskning, som er den størrelsen vi skal relatere til KD-bevilgningene. Endringene i KD-bevilgningen vil følgelig også bli målt relativt.

I det følgende vil derfor Δr_{ift} bety vekst i den faktiske rammen til et fagmiljø f i år t ved institusjon i , relativt til året før (rammevekst). Tilsvarende for KD-bevilgningen betyr Δb_{ift} vekst i KD-bevilgningen til korresponderende fagmiljø f i forhold til året før. Dersom rammetildelingene samsvarer helt med departementets modell, vil veksten i rammene være lik veksten i KD-bevilgningene, dvs. $\Delta r_{ift} = \Delta b_{ift}$. Konkret estimerer vi følgende modell

$$(4) \quad \Delta r_{ift} = a_N + a_1 \Delta b_{ift} + a_B I_B + a_O I_O + \text{interaksjonsledd} + \xi_{ift}$$

Forskjeller mellom de tre universitetene når det gjelder sammenhengen med vekst i KD-bevilgningen fanges opp av dummyvariablene for institusjonene, $I_B = 1$ for UiB (0 for UiO og NTNU) og $I_O = 1$ for UiO

(0 for UiB og NTNU). Sammenhengen for NTNUs vedkommende måles ved a_N , mens målene for henholdsvis UiB og UiO er $a_N + a_B$ og $a_N + a_O$, når $\Delta b_{ift} = 0$. Dersom NTNU for alle fagmiljø helt ut følger endringene i KD-bevilgningen vil $a_1 = 1$: 1 prosent høyere vekst i KD-bevilgningen basert på resultatene til fagmiljøene går sammen med 1 prosent høyere vekst i rammene til de samme fagmiljøene. Estimater på a_1 er derfor et mål på i hvor stor grad føringene som ligger i KD-modellen følges ved NTNU. Modellen estimeres med interaksjonsledd, og dersom parameterne er forskjellige mellom institusjoner og fagområder, tolkes dette som forskjeller i sammenhengen med departementets intensjoner og prioriteringer. Vi kommer nærmere tilbake til dette i neste kapittel. Variabelen ξ_{ift} er et stokastisk restledd som antas normalfordelt med forventning lik null og konstant varians.

6. Analyser

Regresjonsresultater

Estimerte koeffisienter i ligning (4) er oppgitt i Tabell 7 og 8. I Tabell 7 er hele utvalget på til sammen 63 observasjoner benyttet, mens estimatene i Tabell 8 er beregnet separat for SV- og MN-fagene. Forskjellen på modellene I og II er at sistnevnte inkluderer interaksjonsledd, dvs. at vi tillater forskjellig sammenheng mellom vekst i KD-bevilgningen og vekst i fagområdets ramme.¹⁸

Ser vi først på resultatene fra hele utvalget (Tabell 7), tilfører interaksjonsleddene (modell II) forklaringskraft, og de samme parameterne som i modell I blir skarpere bestemt. Parameterestimatet foran interaksjonsleddet for UiB er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null. Basert på resultatene fra modell II vil en *økning* i KD-bevilgningen på 1 prosent tilsvare at NTNU-fagene i gjennomsnitt får en økning i rammene på om lag halvparten, 0,53 prosent. Resultatet innebærer en positiv sammenheng mellom KD-bevilgningen og fagmiljøenes rammer.¹⁹ For UiB-fagene gir en tilsvarende økning i KD-bevilgningen en rammeøkning på 0,4 prosent (0,53 – 0,19). Det negative estimatet foran interaksjonsleddet (-0,19) gjør gradienten mindre positiv for UiB enn NTNU, men i og med at interaksjonsleddet statistisk sett ikke er forskjellig fra null, er sammenhengen statistisk sett lik ved NTNU og UiB. Interaksjonsleddet for UiO gjør at sammenhengen for UiO blir negativ, -0,18 (= 0,53 – 0,77). Det betyr at en økning i KD-bevilgningen går sammen med en redusert ramme på 0,18 prosent. Konklusjonen er

¹⁸ Vi bruker stort sett begrepet «sammenheng». Selv om KD-bevilgningen (Δb_{ift}) er generert av resultatvariable to år tilbake i tid, slik at det er snakk om predeterminerte variable, ønsker vi å være varsomme med å bruke begreper som tilsier kausale sammenhenger.

¹⁹ I hele utvalget vi benytter er gjennomsnittlig vekst i KD-bevilgningene 4,2 prosent. På institusjonsnivå er det svært liten variasjon, UiB har en vekst på 4,3 prosent, NTNU 4,2 og UiO 4,1. Samlet er gjennomsnittlig vekst i fagmiljøenes rammer 2,9 prosent.

altså en positiv sammenheng mellom vekst i KD-bevilgningene og fagmiljøenes rammer for NTNU og UiB, og en svakt negativ sammenheng ved UiO.

Tabell 7: Estimerte sammenhenger mellom faktisk nominell rammevekst (Δr_{ift}) og beregnet nominell vekst iht. KD-modellen (Δb_{ift}), alle fagmiljø. |t-verdier| i parentes

Avhengig variabel: Rammevekst (Δr_{ift}), alle fagmiljø		
Forklaringsvariable	I	II
Vekst i KD-bevilgning (Δb_{ift})	0,26 (1,96)	0,53 (2,05)
Dummy for UiB (l_B)	0,06 (3,67)	0,06 (3,17)
Dummy for UiO (l_O)	0,06 (3,91)	0,09 (4,17)
Interaksjonsledd ($\Delta b_{ift} \cdot l_B$)	-	-0,19 (0,60)
Interaksjonsledd ($\Delta b_{ift} \cdot l_O$)	-	-0,71 (1,95)
Konstantledd	-0,02 (1,63)	-0,003 (2,05)
Justert R^2	0,24	0,27
Antall observasjoner	63	63

I Tabell 8 er de samme ligningene estimert for SV- og MN-fagene separat. Modell I gir for SV-fagene større forklaringskraft og skarpere bestemte estimater. Vekstøkning i KD-bevilgningen for SV-fagene ved NTNU går sammen med høyere vekst i fagmiljøenes rammer, men statistisk sett er denne sammenheng med et parameterestimat på 0,21 langt fra signifikant forskjellig fra null. Det tilsvarende estimatet i modell II er for alle praktiske formål lik null (0,02). Det betyr at en økning i KD-bevilgningen ikke påvirker de økonomiske rammene for SV-fagene ved NTNU i det hele tatt. Heller ikke for SV-fagene ved UiB og UiO er parameterestimatene statistisk forskjellige fra null (modell II). Hvis vi likevel bruker disse estimatene, vil det være en positiv sammenheng mellom vekst i KD-bevilgningen og de faktiske rammene for SV-fagene ved UiB og UiO: En vekstøkning på 1 prosent i KD-bevilgningen går sammen med en vekstøkning i fagmiljøenes rammer med ca. 0,3 prosent.

Ser vi på MN-fagene er bildet annerledes. Her er modell II å foretrekke fordi forklaringskraften er høyere og estimatene skarpere bestemt. I gjennomsnitt er sammenheng for MN-fagene ved NTNU at en økning i KD-bevilgningen på 1 prosent går sammen med en økning i de faktiske rammene på 0,76 prosent. Sammenheng for UiO er statistisk signifikant så mye mindre at parameterverdien er negativ, -0,35 (= 0,76 – 1,11). Det betyr at en økning i KD-bevilgningen på 1 prosent går sammen med en reduksjon i rammene til MN-fagene på 0,35 prosent. For UiB er parameterverdien positiv, 0,31 (= 0,76 – 0,45), men statistisk sett ikke forskjellig fra parameterverdien for NTNU. Dette betyr at for MN-fagene er det sterkest positiv sammenheng mellom vekst i KD-bevilgningene og de faktiske rammene ved NTNU og UiB, og negativ ved UiO.

Tabell 8: Estimerte sammenhenger mellom faktisk nominell rammevekst (Δr_{ift}) og beregnet nominell vekst iht. KD-modellen (Δb_{ift}), SV- og MN-fagene separat. |t-verdier| i parentes

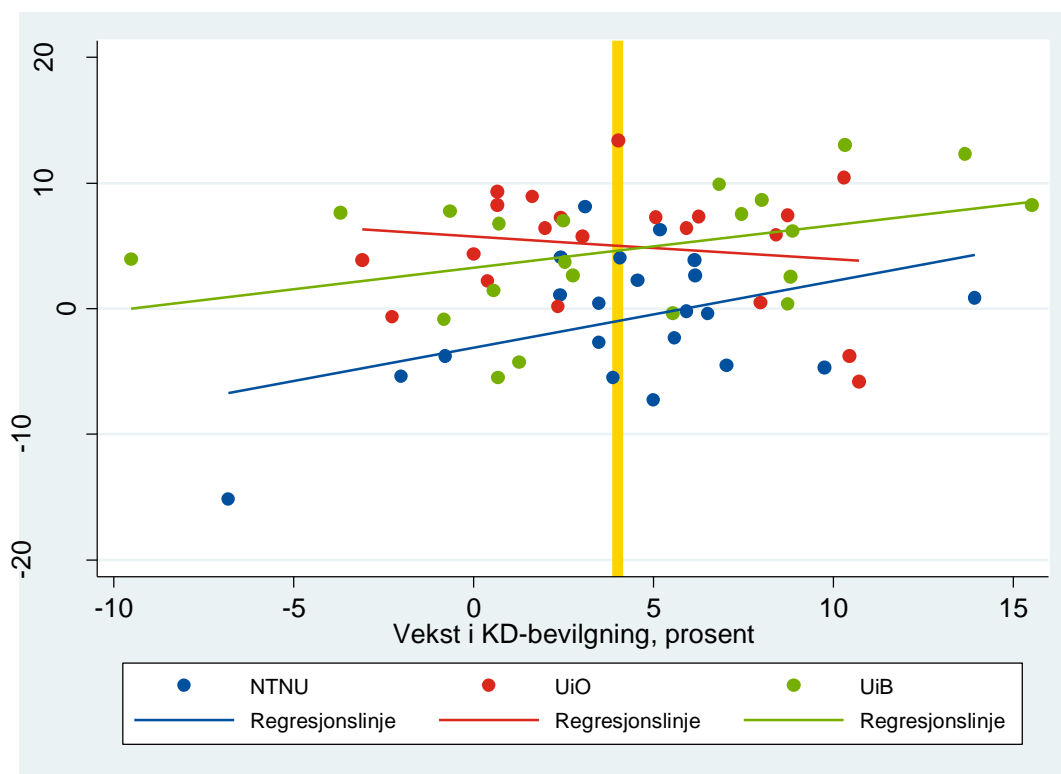
Avhengig variabel: Rammevekst (Δr_{ift})				
Forklaringsvariable	SV-fagene		MN-fagene	
	I	II	I	II
Vekst i KD-bevilgning (Δb_{ift})	0,21 (0,87)	0,02 (0,05)	0,28 (1,56)	0,76 (2,17)
Dummy for UiB (I_B)	0,05 (2,55)	0,04 (1,41)	0,06 (2,62)	0,08 (2,71)
Dummy for UiO (I_O)	0,07 (3,63)	0,06 (2,34)	0,05 (2,10)	0,11 (3,08)
Interaksjonsledd ($\Delta b_{ift} \cdot I_B$)	-	0,30 (0,54)	-	-0,45 (1,08)
Interaksjonsledd ($\Delta b_{ift} \cdot I_O$)	-	0,28 (0,41)	-	-1,11 (2,18)
Konstantledd	-0,02 (1,47)	-0,02 (0,81)	-0,02 (0,87)	-0,04 (1,70)
Justert R ²	0,29	0,24	0,18	0,25
Antall observasjoner	27	27	36	36

Grafiske illustrasjoner

Resultatene i Tabellene 7 og 8 er illustrert i Figurene 2-4 nedenfor. Disse figurene viser observasjonspunktene, og de estimerte sammenhengene mellom nominell vekst i KD-bevilgningene (Δb_{ift}) og de faktisk tildelte rammene (Δr_{ift}). *Merk at skalaen på aksene i disse figurene er forskjellige.* Figur 2 viser sammenhengene i hele utvalget, dvs. for alle sju fagmiljøer, men splittet på institusjon. I og med at regresjonslinjene i Figur 2 er grafiske representasjoner av regresjonsresultatene i Tabell 7, vil regresjonsresultatene bekreftes i figuren: For UiO er det samlet sett en negativ sammenheng mellom vekst i KD-bevilgningen og faktisk tildelte rammer, mens sammenhengen er positiv for NTNU og UiB, og litt sterkere for NTNU enn UiB.

Et interessant resultat som følger av estimatene i Tabell 7 gjelder vekstnivået på fagmiljøenes rammer når økningen i KD-bevilgningen år for år er *konstant* og lik for de tre institusjonene: *Hvor mye av en slik konstant vekst går til vekst i fagmiljøenes rammer?* I Figur 2 har vi illustrert dette med en konstant og lik gjennomsnittlig vekst i KD-bevilgningen på 4 prosent, dvs. nokså nær den faktiske veksten i perioden, som er 4,2 prosent. Denne veksten er representert med den vertikale gule søylen i Figur 2. I figuren svarer dette til en *negativ* vekst på ca. 1 prosentpoeng i fagområdenes rammer ved NTNU. Vekstnivået for fagområdene ved UiB og UiO er like i dette eksemplet. Forskjellene mellom NTNU, på den ene siden, og UiB og UiO på den andre, er ca. 6 prosentpoeng.

En umiddelbar innvending til denne illustrasjonen er at slike tilpasninger ved UiB og UiO ikke er mulig på lang sikt. På kort sikt er dette mulig, fordi resultatbevilgningen fra KD, som er den delen av KD-bevilgningen som modellen vår fanger opp, bare utgjør 40 prosent av totalbevilgningen per studie-plass. På lang sikt kan imidlertid ikke en slik fordeling overleve, fordi en mindre og mindre andel av bevilgningene fra KD går til andre aktiviteter, og det er grenser for hvor langt ned den kan gå. I denne sammenheng er det viktig å understreke at estimatene må tolkes som korttidssammenhenger.

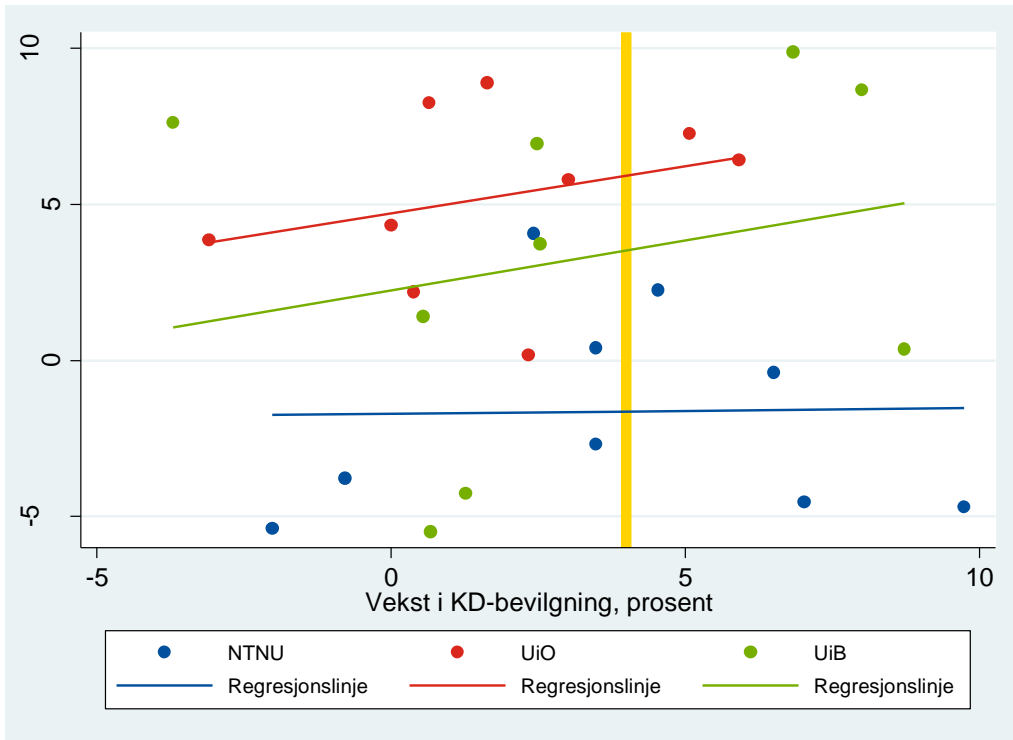

Figur 2: Sammenhenger mellom nominell vekst i fagområdenes faktiske økonomiske rammer og tilhørende KD-bevilgninger, 2012-15. Alle fagområder

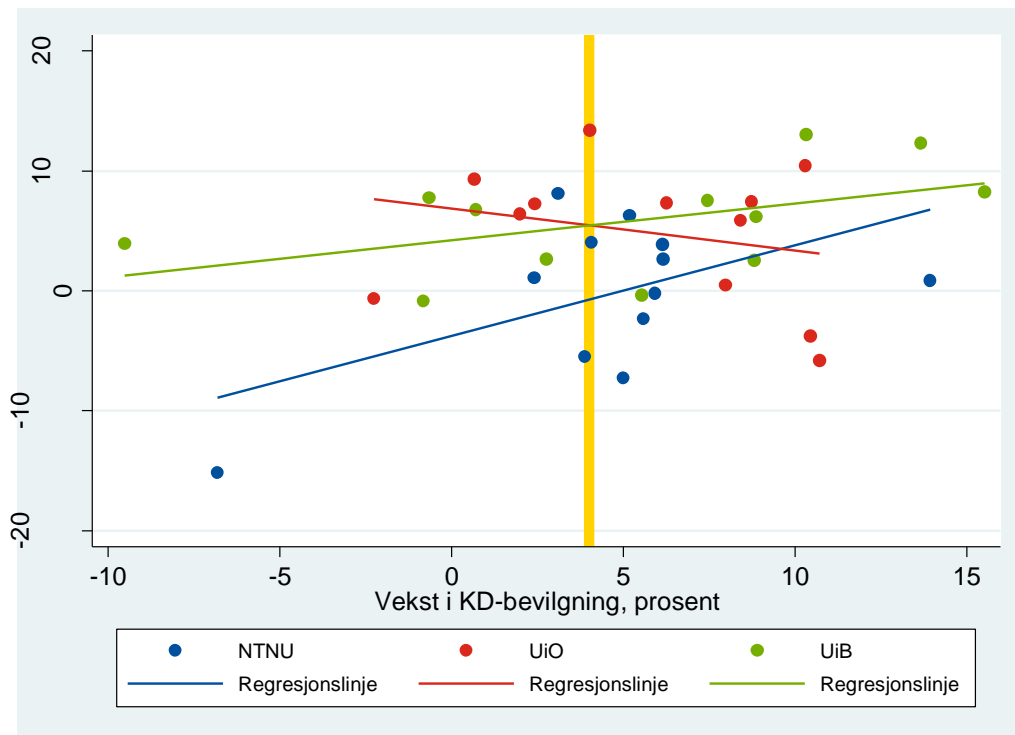
Resultatene for SV-fagene i Tabell 8 er illustrert i Figur 3. Her er det som forventet også positive sammenhenger mellom vekst i KD-bevilgningen og rammene ved UiB og UiO, men ingen sammenheng ved NTNU. Her er sammenhengen av en vekst i KD-bevilgningen på 4 prosent også illustrert tilsvarende som i Figur 2. For NTNUs SV-fag er det ingen sammenheng med veksten i KD-bevilgningene; uansett får disse fagene en negativ vekst i rammene på knapt 2 prosentpoeng. Rammene til SV-fagene ved UiB og UiO er derimot positivt korrelert med størrelsen på veksten i KD-bevilgningene, og en gjennomsnittlig vekst i KD-bevilgningen på 4 prosent går sammen med 4-6,5 prosentpoengs vekst i rammene, sterkest ved UiO.

Figur 4 illustrerer resultatene for MN-fagene (Tabell 8), og viser som ventet sterkest positiv sammenheng mellom vekst i KD-bevilgningene og fagområdenes rammer for NTNU-fagene, og en negativ sammenheng for UiO.²⁰

²⁰ Av Figur 4 framgår det at NTNU har en observasjon nederst i venstre hjørne, med sterk negativ endring i KD-bevilgningen (6,8 prosent) og i den faktiske økonomiske rammen (15,2 prosent). Observasjonen er endringen i KD-budsjett og ramme fra 2012 til 2013, og gjelder kjemi. Regnskapstallene viser en mindre nedgang, 7,4 prosent. Vi har valgt å bruke budsjett-tallene, og ikke regnskapstallene, også for kjemi. Argumentasjonen for dette framgår av Kapittel 5 under *Fagmiljøenes faktiske rammer*. Dersom denne observasjonen utelates blir den estimerte sammenhengen betydelig svakere for NTNU.

Figur 3: Sammenhenger mellom nominell vekst i fagområdenes faktiske økonomiske rammer og tilhørende KD-bevilgninger, 2012-15. SV-fagene

Figur 4: Sammenhenger mellom nominell vekst i fagområdenes faktiske økonomiske rammer og tilhørende KD-bevilgninger, 2012-15. MN-fagene

Bruker vi igjen den gule søylen for å illustrere sammenhengen mellom et gitt vekstnivå på KD-bevilgningene på 4 prosent, er sammenhengen for MN-fagene ved NTNU omtrent fraværende. Sammenhengen avhenger imidlertid av vekstnivået på KD-bevilgningen: Er veksten i KD-bevilgningen på f.eks. 10 prosent, går dette sammen med en økning i rammene på gjennomsnittlig knapt 4 prosentpoeng. Sammenhengene for UiB og UiO er omtrent like ved denne 4-prosentsøkningen, i overkant av 5 prosentpoeng.

Robusthetssjekk

Som beskrevet i Kapittel 5 er endringene i produserte studiepoeng den sterkeste driveren for endringer i KD-bevilgningen. Dersom vi erstatter de beregnede endringene i KD-bevilgningene med endringer i produserte studiepoeng to år tidligere, bør resultatene kvalitativt bli de samme som i Tabell 7 og 8. Resultater fra regresjonsanalyser tilsvarende disse er presentert i Tabell 9 og 10, men hvor vekst i KD-bevilgningene (Δb_{ift}) er erstattet med vekst i produserte studiepoeng (Δspe_{ift}).

Tabell 9: Estimerte sammenhenger mellom faktisk rammevekst (Δr_{ift}) og vekst i studiepoeng to år tidligere (Δspe_{ift-2}), alle *fagmiljø*. |t-verdier| i parentes

Avhengig variabel: Rammevekst (Δspe_{ift})		
Forklaringsvariable	(1)	(2)
Vekst i KD-tildeling (ΔSPE_{ift-2})	0,14 (1,58)	0,21 (1,10)
Dummy for UiB (I_B)	0,06 (3,61)	0,05 (3,51)
Dummy for UiO (I_O)	0,06 (3,85)	0,06 (3,87)
Interaksjonsledd ($\Delta SPE_{ift-2} \cdot I_B$)	-	0,04 (0,15)
Interaksjonsledd ($\Delta SPE_{ift-2} \cdot I_O$)	-	-0,17 (0,73)
Konstantledd	-0,01 (0,91)	-0,01 (0,94)
Justert R^2	0,23	0,22
Antall observasjoner	63	63

Tabell 10: Estimerte sammenhenger mellom faktisk rammevekst (Δr_{ift}) og vekst i studiepoeng to år tidligere (Δspe_{ift-2}), *SV- og MN-fagene separat*. |t-verdier| i parentes

Avhengig variabel: Rammevekst (Δspe_{ift})				
Forklaringsvariable	<i>SV-fagene</i>		<i>MN-fagene</i>	
	(1)	(2)	(1)	(2)
Vekst i KD-tildeling (ΔSPE_{ift-2})	0,09 (0,69)	0,04 (0,18)	0,22 (1,42)	0,41 (1,15)
Dummy for UiB (I_B)	0,05 (2,49)	0,05 (2,50)	0,06 (2,60)	0,06 (2,53)
Dummy for UiO (I_O)	0,07 (3,55)	0,07 (2,96)	0,04 (1,88)	0,05 (1,73)
Interaksjonsledd ($\Delta SPE_{ift-2} \cdot I_B$)	-	0,25 (0,67)	-	-0,23 (0,55)
Interaksjonsledd ($\Delta SPE_{ift-2} \cdot I_O$)	-	-0,00 (0,00)	-	-0,23 (0,51)
Konstantledd	-0,02 (1,10)	-0,02 (1,10)	-0,01 (0,47)	-0,01 (0,64)
Justert R^2	0,29	0,24	0,17	0,13
Antall observasjoner	27	27	36	36

Størrelsen på parameterestimatene er gjennomgående mindre med studiepoengvekst som forklaringsvariabel, noe som er rimelig i og med at høyresidevariablene måles annerledes enn vekst i KD-bevilgningen. Kvalitativt er imidlertid resultatene veldig like i de to tabellsettene, noe som tilsier at vi fanger opp de essensielle sidene ved KD-bevilgningene i Tabell 7 og Tabell 8.

7. Oppsummering

Dette prosjektet omfatter sju sammenlignbare disiplinfagområder ved NTNU og universitetene i Bergen (UiO) og Oslo (UiO), fire matematisk-naturvitenskapelige og tre samfunnsvitenskapelige. Vi har belyst tre hovedspørsmål.

For det første har vi beskrevet rammevilkårene for disse sju ved å se på omfanget av undervisnings- og forskningsaktiviteten per førstestilling i perioden 2010-14. Data fra DBH er benyttet. Målt på denne måten skiller NTNU seg ut ved å bruke vesentlig mer ressurser på utdanning og mindre på forskning, sammenlignet med UiB og UiO. Dette tyder på ulike rammebetingelser for sammenlignbare fagmiljø ved de tre institusjonene. Når antallet studenter (årsenheter) per førstestilling ved NTNU i gjennomsnitt er 60 prosent høyere enn ved UiB og UiO, og enda høyere for MN-fagene, kan dette være en forklaring på at NTNU kommer dårligere ut på forskningsindikatorene. Den negative sammenhengen mellom resultater på forskningsindikatorene og utdanningsindikatorene er tydelig, også i statistisk forstand: Høye undervisningsresultater går sammen med lavere forskningsresultater.

De to neste hovedspørsmålene er belyst ved hjelp av statistiske analyser:

- A. I hvilken grad er det sammenheng mellom føringene som ligger i KD-modellen og viderefordelingen av statsbudsjettet til fagmiljøene?
- B. I hvilken grad er det forskjeller mellom institusjonene når det gjelder fordelingen av statsbudsjettet til fagmiljøene? Prioriterer de tre institusjonene bruken av de statlige ressursene (bevilgningene) forskjellig?

Data til denne analysen er basert på rapporterte budsjett- og regnskapstall fra de tre universitetene for årene 2012-15. Disse faktiske rammene tildelt over statsbudsjettet sammenlignes med de rammene disse fagområdene ville fått dersom departementets modell (KD-modellen) var benyttet. Beregningen av tallene fra KD-modellen er gjennomført ved å beregne og summere *Resultatbasert uttelling utdanningsinsentiver*, *Resultatbasert omfordeling forskningsinsentiver* og *Basistildelingen* for hvert fagmiljø.

Analysen av spørsmål A tar utgangspunkt i at føringene i KD-modellen – basert på utredningene i forbindelse med den såkalte Kvalitetsreformen på tidlig 2000-tallet – er stimulans til økt student-

gjennomstrømning og uttelling for forskningsresultater. Hvis institusjonene opptrer konsistent med disse føringene må det bety at større vekst i KD-bevilgningene – skapt av fagmiljøene selv – skal gi større vekst i de respektive miljøenes økonomiske rammer.

Svaret på spørsmål A er at vi finner positive sammenhenger mellom vekst i KD-bevilgningene og fagmiljøenes rammer. Dette samsvarer med at bedre faglige resultater kommer fagmiljøene til gode. Spesielt sterk er sammenhengen for MN-fagene ved NTNU. Men det er to viktige unntak: Dette gjelder ikke for SV-fagene ved NTNU og MN-fagene ved UiO. NTNU og UiO synes å kople fra insentivmekanismene for disse fagenes vedkommende: Større innsats og bedre resultater korrelerer ikke positivt med størrelsen på budsjetttrammene, tvert imot når det gjelder MN-fagene ved UiO. De tre institusjonenes inntektsfordelingsmodeller kan vanskelig forklare disse forskjellene, selv om modellene ved UiO og UiB kanskje har noe sterkere insentiver enn NTNU-modellen slik den er beskrevet da den ble etablert i 2005. Revisjonen av denne modellen i 2013 skulle heller ikke tilsi svekkelser av insentivene, igjen slik de er beskrevet ved 2013-revisjonen. En nærliggende implikasjon er at det er fagpolitiske prioriteringer ved siden av modellene som svekker insentivene betydelig.

Svaret på spørsmål B er et klart ja. De tre institusjonene synes å bruke de statlige ressursene (bevilgningene) forskjellig. Det er overraskende store forskjeller, som kan tyde på at de fagpolitiske og strategiske vurderingene er ulike. Perioden vi undersøker omfatter bare fire år, så resultatene må tolkes som kortsiktige sammenhenger. Basert på disse data overføres en antatt gitt positiv vekst i KD-bevilgningene til de respektive fagmiljøene ved UiB og UiO. I den perioden vi ser på er det faktisk «overkompensasjon» i den forstand at veksten i fagmiljøenes rammer er sterkere enn veksten i KD-bevilgningen. Dette indikerer en prioritering av fagmiljøene på bekostning av andre deler av virksomheten ved UiB og UiO. Ved NTNU er det ingen korrelasjon mellom en slik konstant vekst i KD-bevilgningene og veksten i SV-fagenes rammer, den er *negativ* uansett. Det samme gjelder for MN-fagene ved NTNU, men for disse vil en vekstøkning i KD-bevilgningen innebære en mindre negativ sammenheng med veksten i fagmiljøenes rammer.

Mens altså UiB og UiO synes å overføre statlige penger fra annen aktivitet til fagmiljøene («overkompenserer»), synes NTNU å gjøre det stikk motsatte; overføre vekst generert av fagmiljøene til annen aktivitet. Disse sammenhengene er samlet sett langt sterkere enn den positive korrelasjonen mellom økt vekst i KD-bevilgningene og vekst i rammene for fagmiljøene, som vi svarte på under spørsmål A.

Det er vanskelig å tolke disse resultatene på annen måte enn at de viser forskjellige faglige prioriteringer/strategier mellom NTNU, på den ene siden, og UiB og UiO på den andre siden.

Referanser

Econ Pöyry (2008): «Evaluering av finansieringssystemet for universiteter og høyskoler», Econ-rapport nr. 2008-133, Oslo.

Finansdepartementet (2014): «Orientering om statsbudsjettet 2014 for universiteter og høyskoler», Finansdepartementet, Oslo.

Frølich, N. (2007): «Iverksetting av insentivbasert finansiering», Rapport 13/2007, NIFU STEP, Oslo.

Kunnskapsdepartementet (2015): «Finansiering, kvalitet, mangfold og samspill. Nytt finansieringssystem for universiteter og høyskoler», Forslag fra ekspertgruppe oppnevnt av Kunnskapsdepartementet 8.4.2014.

Norges forskningsråd (2009): «Basic Chemistry Research in Norway», Evalueringsrapport, Oslo.

NOU 2000:14: "Frihet med ansvar" (Mjøs-utvalgets innstilling), Norges offentlige utredninger, Oslo.

NTNU (2005): «Utvikling av NTNUs inntektsfordelingsmodell (IFM). Sluttrapport fra arbeidsgruppen», Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.

St. meld. nr. 27 (2000-2001): «Gjør din plikt - Krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning», Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Oslo, 2001.

UiB (2008): «Finansiering og inntektsfordeling. Innstilling fra inntektsfordelingsutvalget», Universitetet i Bergen, Bergen.

UiB (2016): «Universitetets budsjettfordelingsmodell. Innstilling fra et utvalg», Universitetet i Bergen, Bergen.

UiO (2007): «Ny finansieringsmodell. Forslag til fordelingsmodell ved Universitetet i Oslo», Universitetet i Oslo, Oslo.

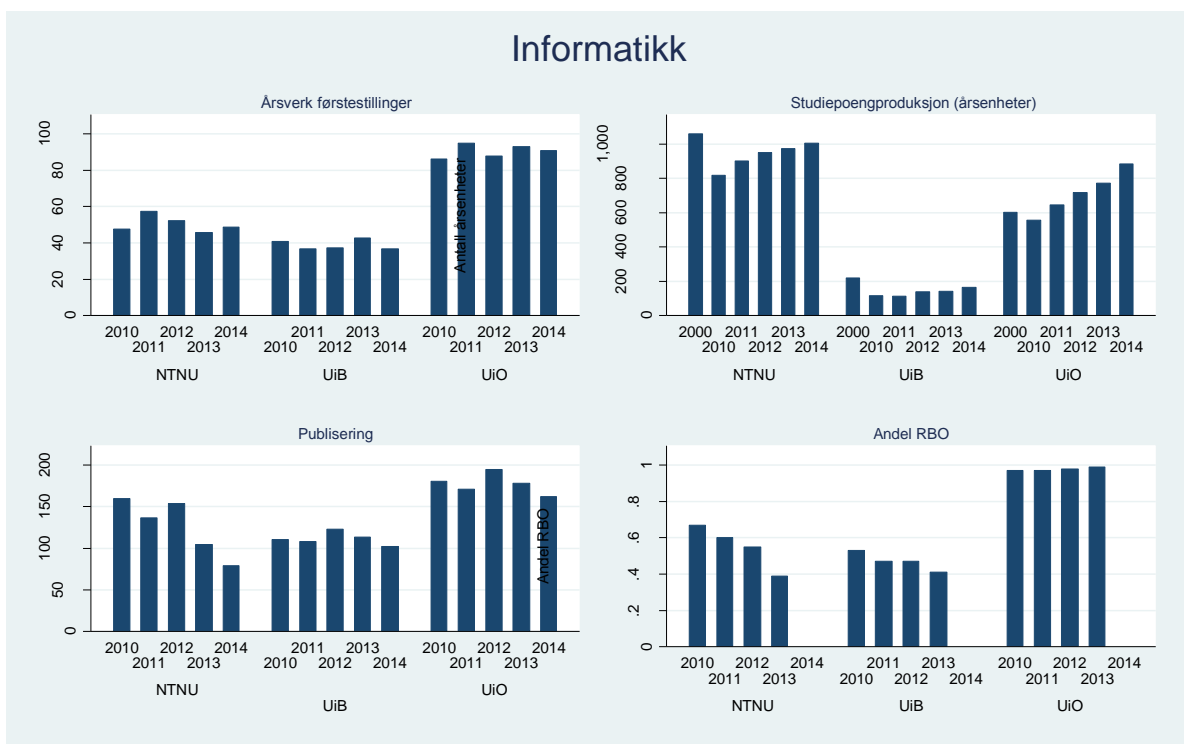
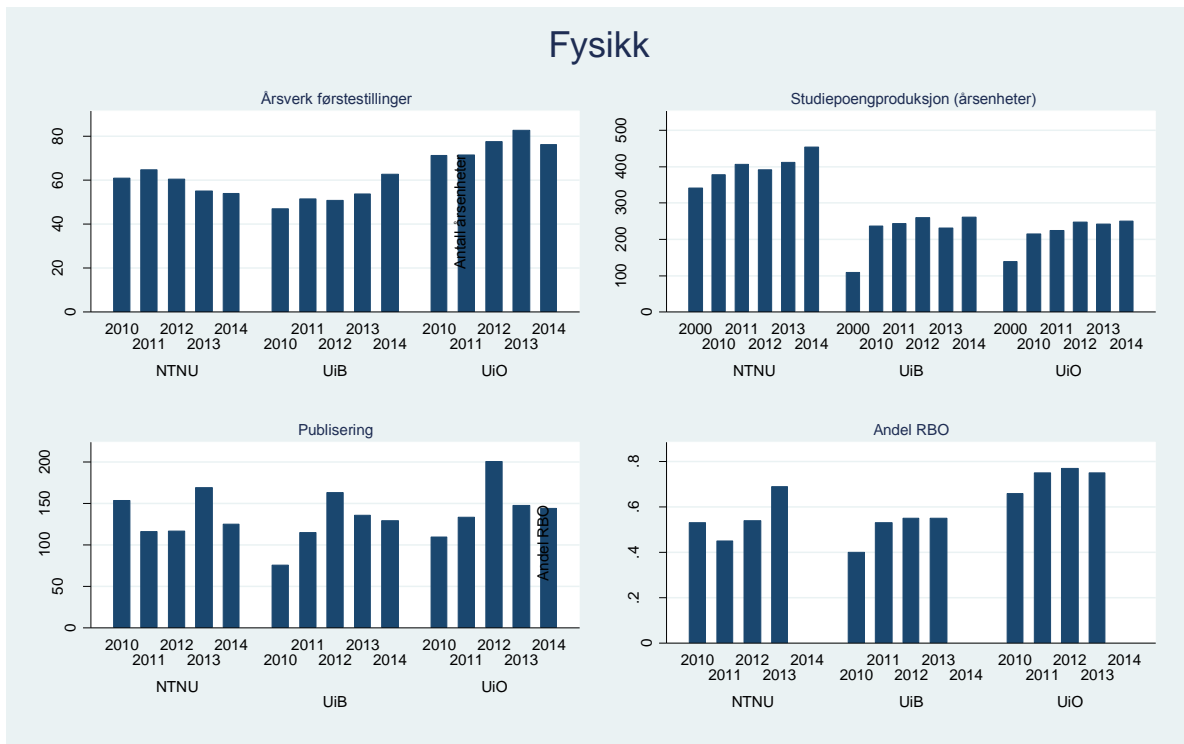
Utdanningsforbundet (2014): «Finansieringssystemet i høyere utdanning – hvordan påvirker det kvaliteten i sektoren?», Temanotat 4/2014, Oslo.

Vagstad, S., T. S. Gabrielsen, O. Kaarbøe, K. E. Lommerud, A. E. Risa (2007): «Finansieringssystemet for universitets- og høyskolesektoren – teoretiske vurderinger», Kunnskapsdepartementet, Oslo.

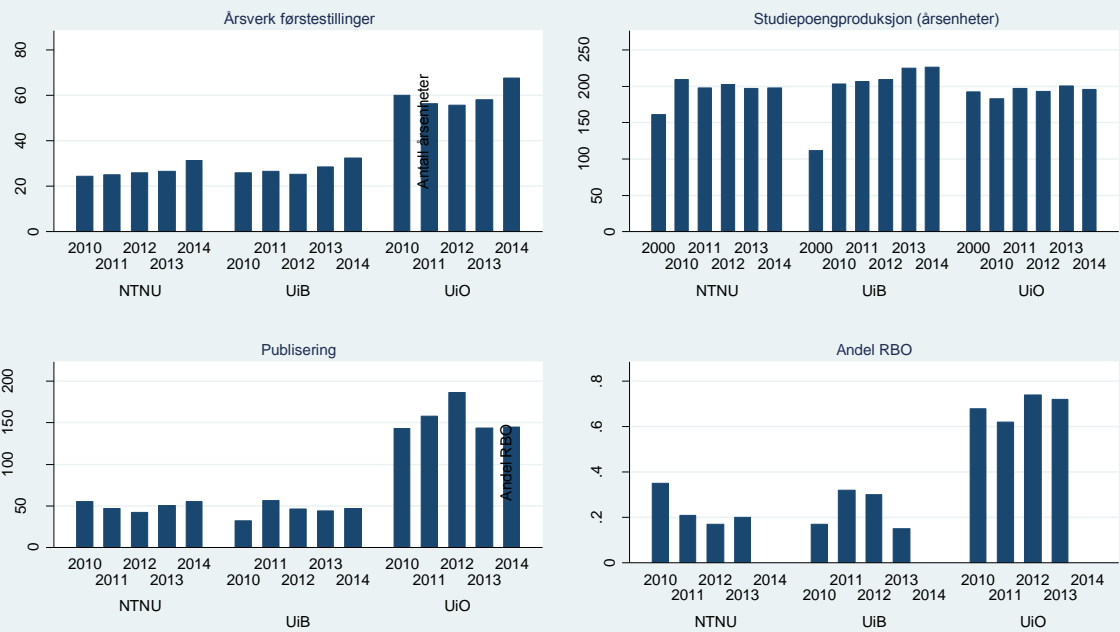
VEDLEGG

Antall førstestillinger, studiepoengproduksjon (SPE), publikasjonspoeng og andel RBO i de utvalgte disiplinmiljøene. Kilde: DBH

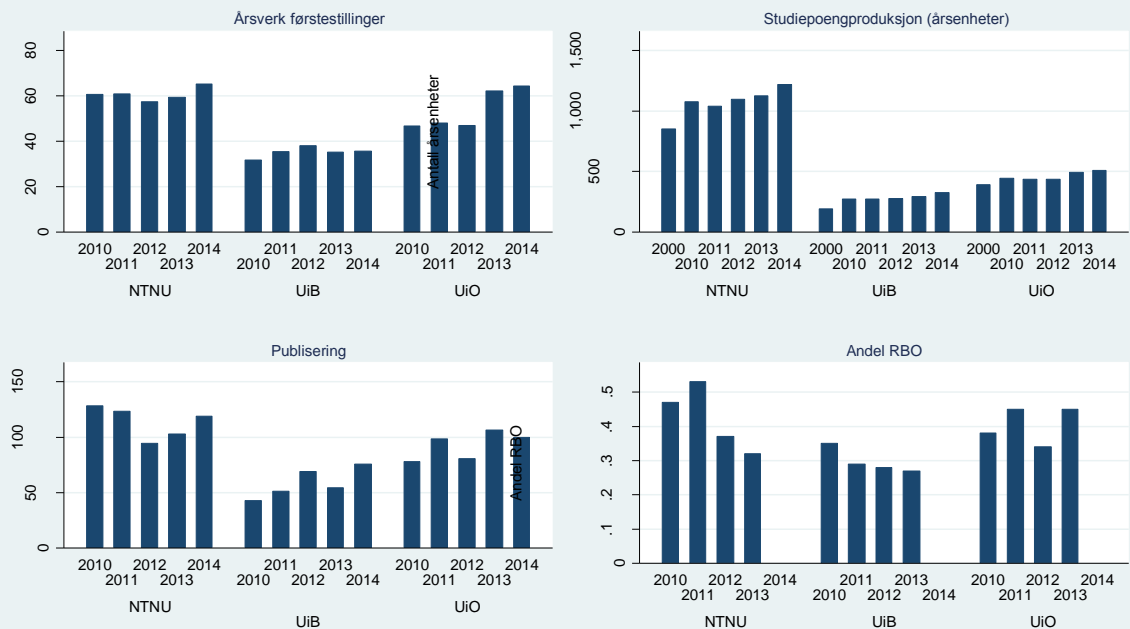
MN-fagene:

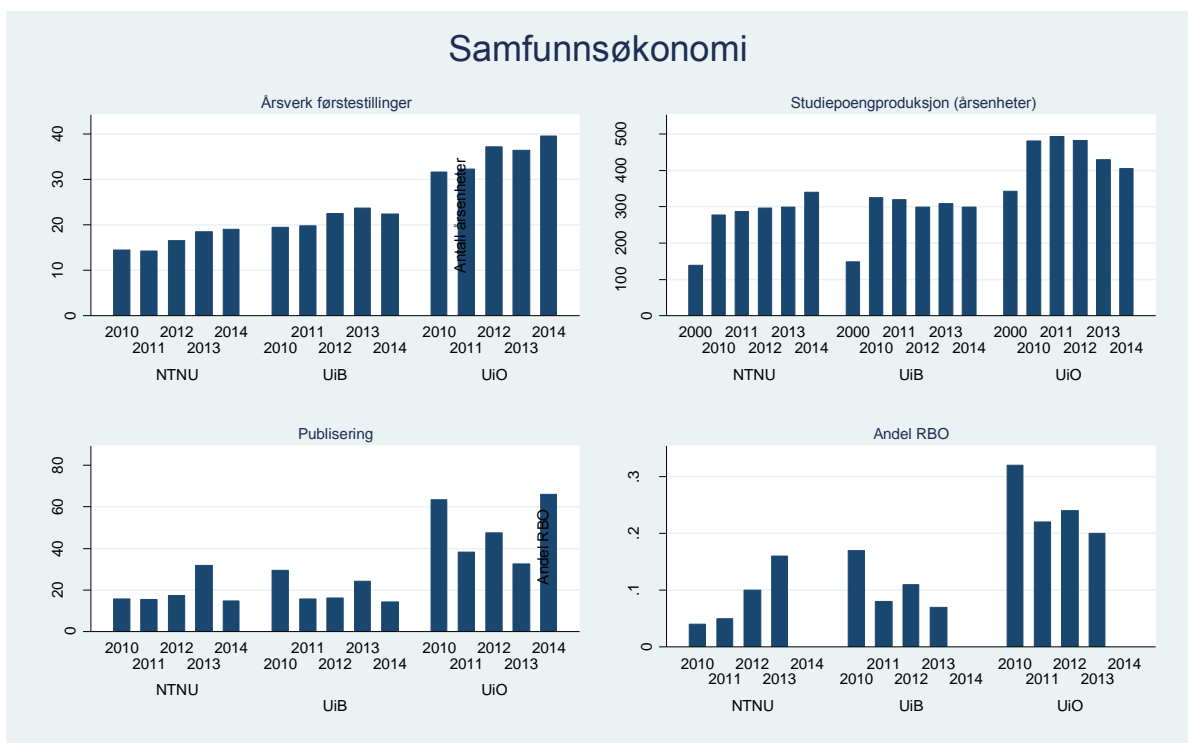
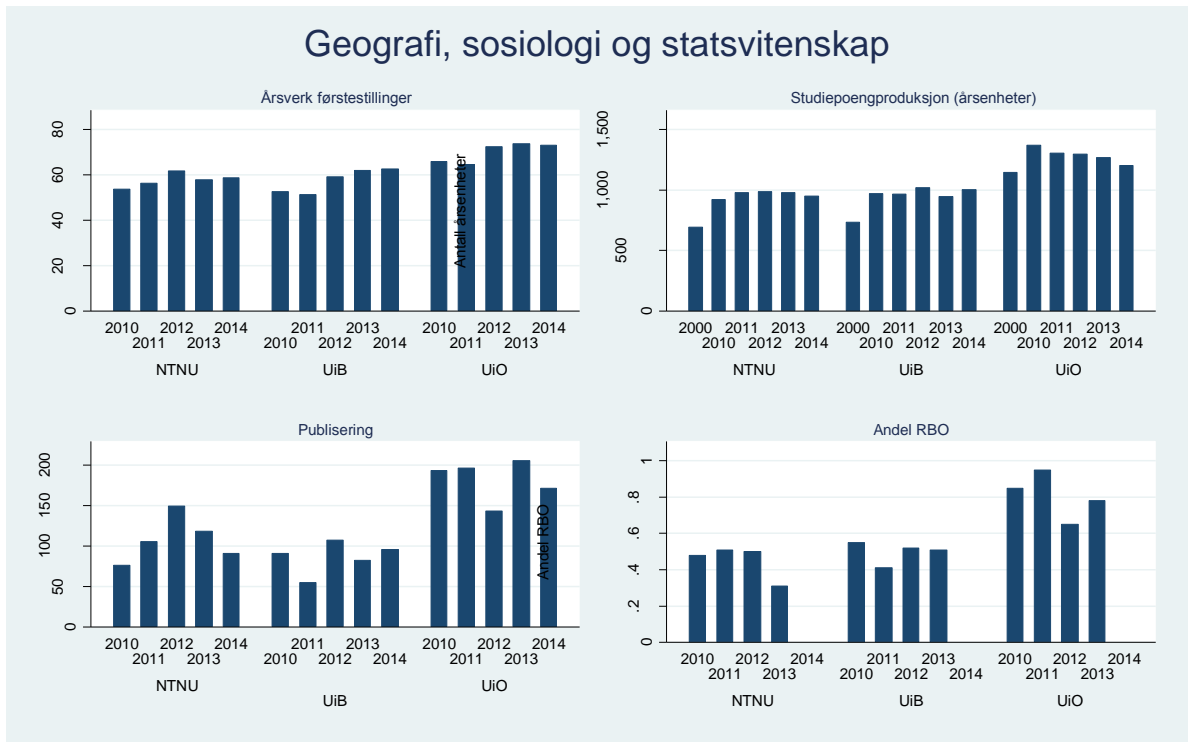
Kjemi

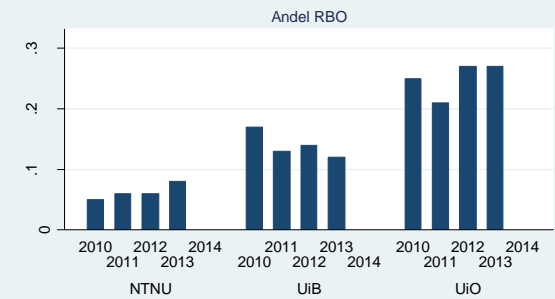
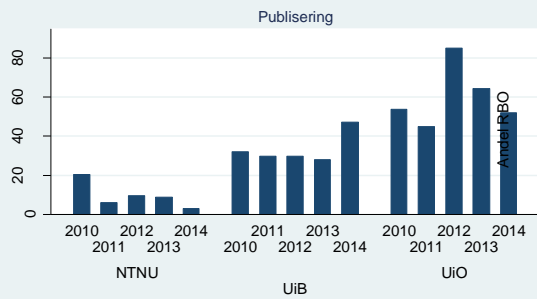
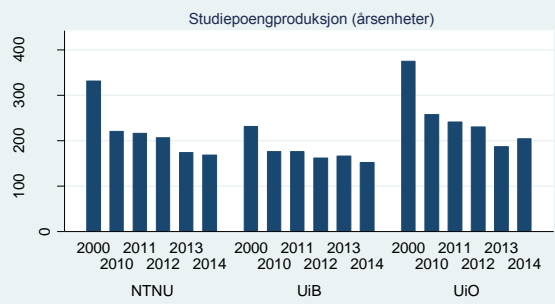
Matematikk

SV-fagene:

Sosialantropologi

Publikasjonsliste SØF

02/16	Universitetenes finansiering av disiplinlagene En sammenligning av sju disiplinmiljøer ved NTNU og universitetene i Bergen og Oslo	Jan Morten Dyrstad Ivar Pettersen
01/16	Skolekvalitet i videregående opplæring Utarbeidelse av skolebidragsindikatorer og mål på skolekvalitet	Torberg Falch Simon Bensnes Bjarne Strøm
05/15	Entreprenørskap og høyere utdanning	Bjarne Strøm Torberg Falch
04/15	På rett vei? Evaluering av 2011-reformene i Sandefjordsskolene	Hans Bonesrønning Jon Marius Vaag Iversen
03/15	Kostnader ved skoleskysst	Jon Marius Vaag Iversen Ole Henning Nyhus
02/15	Evaluering av landslinjeordningen	Jon Marius Vaag Iversen Ole Henning Nyhus
01/15	Ressurskrevende tjenester i pleie og omsorg – omfang og kostnader	Lars-Erik Borge Jon Marius Vaag Iversen Ingvild Vardheim Knut Løyland
03/14	Effektivitet i kommunale tjenester: Analyser for 2010-2013	Lars-Erik Borge Ole Henning Nyhus Ivar Pettersen
02/14	Næringsutvikling, utdanningsvekst og urbanisering: Utfordringer for kommunereform	Jørn Rattsø
01/14	Kommunaløkonomiske konsekvenser av befolkningsvekst	Lars-Erik Borge Jørn Rattsø
04/13	Delkostnadsnøkkelen for pleie og omsorg: Analyser av enhetskostnader, dekningsgrader, utgifter og brukerbetaling	Lars-Erik Borge Marianne Haraldsvik Knut Løyland Ole Henning Nyhus
03/13	Karakterbruk og kvalitet i høyere utdanning	Bjarne Strøm Torberg Falch Trude Gunnes Marianne Haraldsvik
02/13	Lokale skatter og insentiver til næringsutvikling	Lars Erik Borge Lars Håkonsen Knut Løyland Hildegunn Ekroll Stokke

01/13	Kommunal medfinansiering av sykehustjenester: Betydningen av helseforetak, avstand og private avtalespesialister	Lars Erik Borge Ole Henning Nyhus
05/12	Tilskudd til ikke-kommunale barnehager: Kommunenes praktisering av forskrift om likeverdig behandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager	Lars-Erik Borge Marianne Haraldsvik Ole Henning Nyhus
04/12	Kommunal variasjon i elevresultater, ressursinnsats og styringssystemer	Hans Bonesrønning Jon Marius Vaag Iversen Ivar Pettersen
03/12	Effektivitet i kommunale tjenester: Analyser for 2009 og 2010	Lars-Erik Borge Ivar Pettersen
02/12	Bedre måling av kvalitet i kommunene	Lars-Erik Borge Geir Møller Ole Henning Nyhus Ingvild Vardheim
01/12	Alternativ anvendelse av midlene i Trondheim kommunes kraftfond	Lars-Erik Borge
06/11	Bedre måling av tjenesteproduksjonen i kommunene	Lars-Erik Borge Ole Henning Nyhus Per Tovmo
05/11	Kommunale skoleeiere: Nye styringssystemer og endringer i ressursbruk	Hans Bonesrønning Jon Marius Vaag Iversen Ivar Pettersen
04/11	Kostnadsanalyse av alternative boformer for eldre	Lars-Erik Borge Ole Henning Nyhus
03/11	Grunnskolekarakterer og fullføring av videregående opplæring	Torberg Falch Ole Henning Nyhus Bjarne Strøm
02/11	Effektivitet i kommunale tjenester	Lars-Erik Borge Ivar Pettersen Per Tovmo
01/11	Betydningen av fullført videregående opplæring for sysselsetting blant unge voksne	Torberg Falch Ole Henning Nyhus
07/10	Kommunal skolepolitikk etter Kunnskapsløftet Med spesielt fokus på økt bruk av spesialundervisning	Hans Bonesrønning Jon Marius Vaag Iversen Ivar Pettersen

06/10	Regionale effekter av finanskrisen	Ole Henning Nyhus Per Tovmo
05/10	Fordelingsvirkninger av kommunal eiendomsskatt	Lars-Erik Borge Ole Henning Nyhus
04/10	Videregående opplæring og arbeidsmarkedstilknytning for unge voksne innvandrere	Torberg Falch Ole Henning Nyhus
03/10	Årsaker til og konsekvenser av manglende fullføring av videregående opplæring	Torberg Falch Lars-Erik Borge Päivi Lujala Ole Henning Nyhus Bjarne Strøm
02/10	Barnehager i inntektssystemet for kommunene	Lars-Erik Borge Anne Borge Johannesen Per Tovmo
01/10	Prestasjonsforskjeller mellom skoler og kommuner: Analyse av nasjonale prøver 2008	Hans Bonesrønning Jon Marius Vaag Iversen
08/09	Kostnader av frafall i videregående opplæring	Torberg Falch Anne Borge Johannesen Bjarne Strøm
07/09	Frafall fra videregående opplæring og arbeidsmarkedstilknytning for unge voksne	Torberg Falch Ole Henning Nyhus
06/09	Ny produksjonsindeks for kommunene	Lars-Erik Borge Per Tovmo
05/09	Konsultasjonsordningen mellom staten og kommunesektoren	Lars-Erik Borge
04/09	Tidsbruk og organisering i grunnskolen: Sluttrapport	Lars-Erik Borge Halvdan Haugsbakken Bjarne Strøm
03/09	Tidsbruk og organisering i grunnskolen: Resultater fra spørreundersøkelse	Anne Borge Johannesen Ole Henning Nyhus Bjarne Strøm
02/09	Ressurser og tidsbruk i grunnskolen i Norge og andre land	Lars-Erik Borge Ole Henning Nyhus Bjarne Strøm Per Tovmo
01/09	Skole-, hjemmeressurser og medelevers betydning for skoleresultater og valg	Hans Bonesrønning

06/08	Den økonomiske utviklingen i Trondheimsregionen	Ole Henning Nyhus Per Tovmo
05/08	Suksessfaktorer i grunnskolen: Analyse av nasjonale prøver 2007	Hans Bonesrønning Jon Marius Vaag Iversen
04/08	Ressurser og resultater i grunnopplæringen: Forprosjekt	Hans Bonesrønning Lars-Erik Borge Marianne Haraldsvik Bjarne Strøm
03/08	Kultur, økonomi og konflikter i reindriften - En deskriptiv analyse av Trøndelag og Vest-Finnmark	Anne Borge Johannesen Anders Skonhoft
02/08	Analyser av kommunenes utgiftsbehov i grunnskolen	Lars-Erik Borge Per Tovmo
01/08	Lærerkompetanse og elevresultater i ungdomsskolen	Torberg Falch Linn Renée Naper
02/07	Effektivitetsforskjeller og effektiviseringspotensial i barnehagesektoren	Lars-Erik Borge Marianne Haraldsvik
01/07	Ressurssituasjonen i grunnopplæringen	Torberg Falch Per Tovmo
08/06	Frafall i videregående opplæring: Betydningen av grunnskolekarakterer, studieretninger og fylke	Karen N. Byrhagen Torberg Falch Bjarne Strøm
07/06	Effektivitet og effektivitetsutvikling i kommune- sektoren: Sluttrapport	Lars-Erik Borge Kjell J. Sunnevåg
06/06	Empirisk analyse av handlingsplanen for eldreomsorgen	Lars-Erik Borge Marianne Haraldsvik
05/06	Skoleåret 2004/2005: Frittstående grunnskoler under ny lov og frittstående videregående skoler under gammel lov	Hans Bonesrønning Linn Renée Naper
04/06	Samfunnsøkonomiske konsekvenser av ferdighetsstimulerende førskoletiltak	Ragnhild Bremnes Torberg Falch Bjarne Strøm
03/06	Effektivitetsforskjeller og effektiviseringspotensial i pleie- og omsorgssektoren	Lars-Erik Borge Marianne Haraldsvik
02/06	Effektivitet og effektivitetsutvikling i kommune- sektoren: Rapportering for 2005	Lars-Erik Borge Marianne Haraldsvik Linn Renée Naper Kjell J. Sunnevåg

01/06	Ressursbruk i grunnopplæringen	Lars-Erik Borge Linn Renée Naper
07/05	Gir frittstående skoler bedre elevresultater? <i>Konsekvenser av ny lov om frittstående skoler - Baselinerapport I: Elevresultater</i>	Hans Bonesrønning Linn Renée Naper Bjarne Strøm
06/05	Ressurssituasjonen i grunnskolen 2002-2004	Lars-Erik Borge Linn Renée Naper
05/05	Effektivitet og effektivitetsutvikling i kommune- sektoren: Rapportering for 2004	Lars-Erik Borge Kjell Sunnevåg
04/05	Forhold som påvirker kommunenes utgiftsbehov i skolesektoren. Smådriftsulemper, skolestruktur og elevsammensetning	Torberg Falch Marte Rønning Bjarne Strøm
03/05	Kommunenes økonomiske tilpasning til tidsavgrensede statlige satsinger	Lars-Erik Borge Jørn Rattsø
02/05	Evaluerings av kommuneoverføringer som regional- politisk virkemiddel. Utredning for Kommunal- og regionaldepartementet	Erlend Berg Jørn Rattsø
01/05	Ressursbruk og tjenestetilbud i institusjons- og hjemmetjenesteorienterte kommuner	Lars-Erik Borge Marianne Haraldsvik